

ReVisor AS

Kompetansesenter for kommunal og privat revisjon

*SELSKAPSKONTROLL MED
FORVALTNINGSREVISJON
I
ROGALAND REVISJON IKS*

Bilde er fra Preikestolen som ligger i Forsand kommune Kilde: <http://www.lysefjordeninfo.no/no/Preikestolen2.jpg>

1	INNLEDNING	4
1.1	Bakgrunn, formål og problemstillinger	4
1.2	Revisjonskriterier og metode	5
1.2.1	Revisjonskriterier	5
1.2.2	Metode	6
2	FAKTABESKRIVELSE	8
2.1	Kort om Rogaland Revisjon IKS og selskapets eiere.....	8
2.2	Eierkommunene.....	10
2.2.1	Bjerkreim kommune – eierandel 0,71 %	10
2.2.2	Eigersund kommune – eierandel 3,79 %	10
2.2.3	Finnøy kommune – eierandel 0,81 %	10
2.2.4	Forsand kommune – eierandel 0,29 %	10
2.2.5	Gjesdal kommune – eierandel 2,54 %	11
2.2.6	Hjelmeland kommune – eierandel 0,80 %	14
2.2.7	Hå kommune – eierandel 4,16 %	15
2.2.8	Kvitsøy kommune – eierandel 0,15 %	15
2.2.9	Lund kommune – eierandel 0,89 %	15
2.2.10	Rogaland fylkeskommune – eierandel 25 %	16
2.2.11	Randaberg kommune – eierandel 2,59 %	17
2.2.12	Rennesøy kommune – eierandel 0,89 %	19
2.2.13	Sandnes kommune – eierandel 15,9 %	19
2.2.14	Sokndal kommune – eierandel 0,94 %	21
2.2.15	Sola kommune – eierandel 5,67 %	21
2.2.16	Stavanger kommune – eierandel 31,95 %	23
2.2.17	Strand kommune – eierandel 2,92 %	27
2.2.18	Oppsummering - eierkommuner	29
2.2.19	Øvrige forhold	31
2.3	Selskapet	32
2.3.1	Kort om selskapsform, formål, selskapsorganer og ledelse	32
2.3.2	Kort om eiernes vedtak og intensjoner.....	34
2.3.3	Styrets forvaltning av selskapet	34
2.3.4	Selskapets regnskap og økonomi	36
2.4	Fakta knyttet til forvaltningsrevisjon på overordnet nivå	39
2.4.1	Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern.....	39
2.4.2	Økonomiforvaltning, budsjett rutiner og regnskapsrapportering	42
2.4.3	Finansforvaltning	43
2.4.4	Anskaffelser og etterlevelse av regelverk for offentlige anskaffelser	44

3	VURDERINGER OG ANBEFALINGER	46
3.1	Vurderinger og anbefalinger – eierkommuner	46
3.1.1	Vurderinger	46
3.1.2	Anbefalinger	47
3.2	Vurderinger og anbefalinger – selskapet	48
3.2.1	Vurderinger	48
3.2.2	Anbefalinger	49
3.3	Vurderinger og anbefalinger - forvaltningsrevisjon	50
3.3.1	Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern	50
3.3.2	Økonomiforvaltning, budsjettrutiner og regnskapsrapportering	51
3.3.3	Finansforvaltningen	52
3.3.4	Etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser	52
4	HØRINGSUTTALELSER	54
4.1	Eierrepresentanter	54
4.2	Selskapets høringsuttalelse	55
4.3	Våre kommentarer til høringsuttalelsene	56
	VEDLEGG	57
Vedlegg 1	Offisielt årsregnskap med nøkkeltall og noter	57
Vedlegg 2	Høringsuttalelse Bjerkreim kommune	61
Vedlegg 3	Høringsuttalelse Finnøy kommune	61
Vedlegg 4	Høringsuttalelse Forsand kommune	62
Vedlegg 5	Høringsuttalelse Rennesøy kommune	62
Vedlegg 6	Høringsuttalelse Sandnes kommune	62
Vedlegg 7	Høringsuttalelse Sola kommune	63

1 INNLEDNING

1.1 *Bakgrunn, formål og problemstillinger*

I kommunelovens § 77 pkt 5, jf. forskrift om kontrollutvalg § 13, fremkommer det at kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper, såkalt selskapskontroll.

Formålet med selskapskontrollen er nærmere beskrevet i forskriftens § 14 hvor det står at kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskapene som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere at den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets og fylkestingets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan i samsvar med bestemmelsene også omfatte forvaltningsrevisjon.

Mandatet og bestillingen av selskapskontrollen rettet mot Rogaland Revisjon IKS ble behandlet og godkjent i 16 av 17 kontrollutvalg¹ i løpet av tidsrommet mars – juni 2011.

Formålet med selskapskontrollen i Rogaland Revisjon IKS omfatter både kontroll med forvaltningen og utøvelsen av eierinteressene i selskapet og overordnet forvaltningsrevisjon av utvalgte forhold i selskapet.

Det fremkommer av kontrollutvalgenes bestillinger at følgende problemstillinger skal besvares:

1 Eierskapskontroll

- 1.1 Fører kommunene kontroll med sine eierinteresser i Rogaland Revisjon IKS?
- 1.2 Har kommunene etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser
  - 1.2.1 Er rutinene gode nok, og blir de fulgt?

---

¹ Kontrollutvalget i Eigersund kommune har ikke bestilt selskapskontroll.

1.3 Blir kommunenes eierinteresser i selskapet utøvd i samsvar med kommunestyrenes/fylkestingets vedtak og intensjoner/vedtatte stiftelsesdokumenter, aktuelle lover og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

2 Forvaltningsrevisjon på overordnet nivå

2.1 Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?

2.2 Har selskapet en økonomiforvaltning, herunder budsjettrutiner og regnskapsrapportering, som er i tråd med gjeldende lovregler og inngåtte avtaler?

2.3 Hvordan er finansforvaltningen lagt opp?

2.4 Overholdes lov om offentlige anskaffelser (dersom denne er aktuell for selskapet)?

1.2 Revisjonskriterier og metode

1.2.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er krav eller forventninger som funnene i selskapskontrollen skal vurderes opp mot. Revisjonskriteriene skal være utledet fra autoritative kilder innenfor det reviderte området. Dette kan eksempelvis være lovverk, politiske vedtak mv.

I denne selskapskontrollen er informasjonsinnhenting og vurderingen i hovedsak gjennomført med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov om interkommunale selskaper
- Selskapsavtalen for Rogaland Revisjon IKS
- Vedtak og føringer fra kommuner og fylkeskommune
- KS - Anbefaling og eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper
- Skattelovgivning

Vi gjør for øvrig oppmerksom på at hovedfokus i rapporten vil være på negative funn eller forhold vi mener eierne bør gjøres kjent med. Forhold som er i orden, vil i liten grad være omtalt, og vil ikke være gjenstand for vurderinger.

1.2.2 Metode

Denne selskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. Selskapskontrollen har hatt en bred tilnærming hvor målet har vært å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Målet med kontrollen har ikke vært å gå i dybden, men å identifisere eventuelle problemstillinger som kan bli gjenstand for senere vurderinger.

Selskapskontroll er en vurdering av om virksomheten blir styrt i samsvar med eiernes formål. Det innebærer at eierskapskontrollen begrenser seg til å vurdere om eierne faktisk har etablert tilfredsstillende rammer for styring, og at virksomheten opererer i tråd med formålet. I tillegg har kontrollutvalgene i denne selskapskontrollen bestilt forvaltningsrevisjon på overordnet nivå.

For å kunne besvare kontrollutvalgenes problemstillinger knyttet til eierskapskontrollen har vi innhentet informasjon ved egenerklæringer (sendt alle eierrepresentanter² og styreleder) og intervjuer (utvalgte eierrepresentanter, styreleder og revisjonsdirektør), gjennomgang og undersøkelser av innkallinger og protokoller fra selskapets styre for 2008 – februar 2011 og representantskap for 2009 – april 2011, selskapets årsregnskap og årsberetning for 2009 og 2010 og offisielle regnskap for perioden 2007 - 2010. I tillegg har vi benyttet kilder som www.brreg.no, www.ravninfo.no og www.styrevervregisteret.no mv. for å sikre at eierstyringen er omsatt i praksis.

For å kunne besvare problemstillingene knyttet til forvaltningsrevisjon på overordnet nivå har vi, i tillegg til det som fremkommer ovenfor under eierskapskontrollen, gjennomgått selskapets etiske retningslinjer, utvalgte deler av personalhåndboken, utvalgte deler av retningslinjene for intern kvalitetskontroll, samt at vi har mottatt selskapets leverandørreskontro for årene 2008, 2009 og 2010. Videre har vi fått demonstrasjon av og innsyn i selskapets system for registrering av oppdrag og timebruk, utfakturerings mv.

---

² Sendt til 16 representanter, mottatt svar fra 11 representanter.

Etter vår vurdering har opplysningene vi har innhentet i verifiserte intervjuer, dokumentgranskning, analyse av regnskapsdata og demonstrasjon av selskapets system for oppdrags- og timeregistrering og utfakturering gitt oss grunnlag for å svare på kontrollens formål og problemstillinger.

2 FAKTABESKRIVELSE

I **Kap. 2.1** gir vi en kort presentasjon av Rogaland Revisjon IKS og selskapets eiere.

I **Kap. 2.2** presenterer vi fakta knyttet til eierkommunene og deres eierinteresser. I vår presentasjon av fakta har vi valgt å følge strukturen til problemstillingen, jf. bestillingen fra kontrollutvalgene. Første del av problemstillingen i eierskapskontrollen retter seg mot hvordan kommunene fører kontroll med sine eierinteresser, om kommunene har etablert rutiner for å følge opp og evaluere sine eierinteresser og om rutinene er gode nok.

I **Kap. 2.3** presenterer vi fakta knyttet til utøvelse av kommunenes eierinteresser i selskapet. Andre del av problemstillingen i eierskapskontrollen retter seg mot om kommunenes eierinteresser i selskapet blir utøvd i samsvar med kommunestyrenes og fylkestingets intensjoner og vedtak, samt iht. aktuelle lover og etablerte normer for eierstyring og selskapsledelse.

I **Kap. 2.4** presenterer vi fakta knyttet til bestillingen av forvaltningsrevisjon på overordnet nivå. Kontrollutvalgene har bedt om at følgende besvares:

1. Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?
2. Har selskapet en økonomiforvaltning, herunder budsjett rutiner og regnskapsrapportering, som er i tråd med gjeldende lovregler og inngåtte avtaler?
3. Hvordan er finansforvaltningen lagt opp?
4. Overholdes lov om offentlige anskaffelser (dersom denne er aktuell for selskapet)?

2.1 Kort om Rogaland Revisjon IKS og selskapets eiere

Rogaland Revisjon IKS er opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper, og ble førstegangsregistrert i Enhetsregisteret den 28.6.2004. Selskapet har 20 ansatte og hovedkontoret ligger i Stavanger kommune.

Revisjonsdirektøren har opplyst at det ble fremmet sak i alle kommunestyre som ledd i et større kommunalt samarbeid (FAR) før Rogaland Revisjon IKS ble etablert. Målet med å legge frem sakene, var å avklare hvilken revisjonsordning kommunene ønsket. Av 18 kommuner og Rogaland fylkeskommune, ønsket 17 kommuner³ og Rogaland fylkeskommune at det skulle opprettes et interkommunalt revisjonsselskap.

Selskapet har følgende deltakerkommuner:

Bjerkreim kommune	eier	0,71 %
Eigersund kommune	eier	3,79 %
Finnøy kommune	eier	0,81 %
Forsand kommune	eier	0,29 %
Gjesdal kommune	eier	2,54 %
Hjelmeland kommune	eier	0,80 %
Hå kommune	eier	4,16 %
Kvitsøy kommune	eier	0,15 %
Lund kommune	eier	0,89 %
Rogaland fylkeskommune	eier	25,00 %
Randaberg kommune	eier	2,59 %
Rennesøy kommune	eier	0,89 %
Sandnes kommune	eier	15,90 %
Sokndal kommune	eier	0,94 %
Sola kommune	eier	5,67 %
Stavanger kommune	eier	31,95 %
Strand kommune	eier	2,92 %

Selskapets innskutte egenkapital utgjør til sammen kr 4 000 000. Hver enkelt deltaker har innbetalt egenkapital i samsvar med sin eierandel. I tillegg har selskapet pr 31.12.2010 annen opptjent egenkapital med til sammen kr 6 702 122.

Rogaland Revisjon IKS skal utføre de lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne. I tillegg kan Rogaland Revisjon IKS utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne eller for andre selskaper.

---

³ Inklusive Time kommune som har trådt ut av selskapet.

2.2 Eierkommunene

2.2.1 Bjerkreim kommune – eierandel 0,71 %

Bjerkreim kommune har 2 663 innbyggere og de viktigste næringsvegene er landbruk og industri. Kommunen eier 0,71 % av Rogaland Revisjon IKS og har ikke etablert Eiermelding eller Eierstrategi.

Den valgte Eierrepresentanten fra Bjerkreim kommune er ordfører, og representerer Høyre.

2.2.2 Eigersund kommune – eierandel 3,79 %

Kontrollutvalget i Eigersund kommune har ikke bestilt selskapskontroll rettet mot Rogaland revisjon IKS, og er derfor ikke omtalt nærmere i denne rapporten.

2.2.3 Finnøy kommune – eierandel 0,81 %

Finnøy kommune består av en rekke øyer, hvorav 16 er bebodde med til sammen 2 916 innbyggere. Hovednæringene er jordbruk/gartneri, havbruk og turisme. Kommunen eier 0,81 % av Rogaland Revisjon IKS og har ikke etablert Eiermelding eller Eierstrategi.

Den valgte Eierrepresentanten er medlem av kontrollutvalget (leder) og representerer Kristelig Folkeparti.

2.2.4 Forsand kommune – eierandel 0,29 %

Forsand kommune er med sine 1 150 innbyggere en av de minste kommunene i Rogaland. Næringslivet er hovedsakelig knyttet til jordbruk, sanduttak, havbruk, reiseliv og ulike mindre bedrifter.

Kommunestyret godkjente den 18. juni 2009 framlegg til Eierskapsstrategi. I saksutredningen til k-sak 036/09 fremkommer det at motivet og målet for kommunalt eierskap kan være:

- 1) Finansielt motivert
- 2) Politisk motivert
- 3) Effektivisering av tjenesteproduksjon

- 4) Samfunnsøkonomisk motivert
- 5) Regionalpolitisk motivert

Følgende prinsipp skal gjelde for kommunens eierskapspolitiske plattform:

a) Krav rettet mot eier

- i) Det skal være åpne forhold rundt kommunens eierskap
- ii) Eierinteresser bør fremmes gjennom generalforsamling/representantskap
- iii) Eier gir klare mål for virksomheten. Styret er ansvarlig for å realisere målene.
- iv) Det skal utarbeides Eiermelding om kommunens samlede eierskap.

b) Krav rettet mot selskapet

- i) Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar, herunder bærekraftig utvikling
- ii) Eiere skal behandles likt
- iii) Åpningsbalansen skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets økonomiske situasjon, herunder strategi på kapitalbinding
- iv) Styret skal ha nødvendig kompetanse, kapasitet og mangfold
- v) Tilleggskrav:
  - (1) Saksliste og saksdokument til representantskap, generalforsamling og andre eierorgan skal sendes minimum fire uker før møtet til valgte medlemmer, ordfører og rådmann.

c) Politisk og administrativ utøving av eierrollen

- i) Rollen til de valgte representantene
  - (1) Ivareta kommunens interesser
  - (2) I enkeltsaker av stor eller prinsipiell betydning kan formannskapet instruere representantene
- ii) Politisk avklaring i forkant av møte i selskapet
  - (1) Saker av uvanlig art eller med stor betydning – melde inn til formannskapet (minimum en uke før møtet), ordfører henter eventuelt råd fra gruppeledere og/eller rådmann, saken kan tas opp i formannskapet.
- iii) Rapportering om utvikling i eierstrategien for kommunen

Den valgte eierrepresentanten er ordfører i kommunen, og representerer Kristelig Folkeparti.

2.2.5 Gjesdal kommune – eierandel 2,54 %

Gjesdal kommune har 10 508 innbyggere og er en av landets største sauekommuner og kommunens næringsveier er i stor grad basert på ull- og tekstilindustri. Gjesdal kommune eier 2,54 % av Rogaland revisjon IKS.

Gjesdal kommunestyre behandlet i sak 066/08 sak om kommunalt eierskap, herunder eierskapspolitisk plattform for kommunen. I saken fremkommer det at følgende skal gjelde:

1. Krav rettet mot eier

1. Det skal være åpne forhold rundt kommunen sitt eierskap.
  - a) Meroffentlighet bør være et prinsipp.
  - b) Det bør være åpne forhold rundt valg av styremedlemmer.
  - c) Det bør være åpne forhold rundt godtgjørelse til styret.
2. Før et selskap blir danna, bør det analyseres hva eier ønsker å oppnå ved å opprette et Selskap framfor en mer tradisjonell etatsorganisering. Tilsvarende analyse bør gjøres når eierstrategien skal utarbeides.
3. Eier bør fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
  - a) Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
  - b) Det bør utarbeides en eieravtale som viser forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapet sin virksomhet og valg av styret.
4. Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for å realisere målene.
  - a) Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig (over 4 år).
  - b) Eierne skal sikre god ledelse av selskapet i samspill med styret og ledelsen.
  - c) Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse for hvorfor kommunen er engasjert i selskapet.
  - d) Eier bør utforme styreinstruks med mandat og sammensetning av styret, styremøtene, forretningsorden og saker som skal behandles i styret, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag) og informasjon utenom styremøtene.
  - e) Det bør være et klart skille mellom eier og bruker for å unngå mistanke om at kommunale selskap blir forfordelte i forhold til andre selskap, eller at det blir stilt for lave krav fra eier eller at selskapet på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn.
  - f) Vedtekter eller selskapsavtale bør tydelig vise om selskapet skal utføre oppgavene selv om det skal eksponeres for konkurranse.
  - g) Ved leveranse av tjenester fra selskapet til eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtaler.
  - h) Det er naturlig at eier måler resultat ved avkastning på den kapitalen selskapet forvalter, hvor tilfredse kundene er HMS-forhold, samt krav til likestilling i forhold til styrende organ.
  - i) Det bør utarbeides en klar utbyttepolitikk. I selskap med næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning av investert kapital som det en privat eier vil gjøre.
5. Det skal utarbeides eiermelding om kommunen sitt samla eierskap.

II. Krav rettet mot selskapet

6. Selskapet skal være bevisst samfunnsansvaret sitt.
Selskapet bør rapportere etter prinsippene om bærekraftig utvikling, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.
7. Eierne skal behandles likt.
  - a) Selskapet skal gi dekkende informasjon i god tid om saker som er til behandling.
Saksdokumentene bør være utførlige nok til at eierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles.
  - b) I aksjeselskap bør innkalling og saksdokument til generalforsamling sendes ut minst fire uker før generalforsamlingen.
  - c) For interkommunale selskap skal innkalling og saksdokument til representantskapet sendes minst fire uker før møtet.
8. Åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapet sin situasjon.
  - a) Finansieringen av selskapet må tilpasses type virksomhet.
  - b) Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.
  - c) Selskapet bør ha en strategi på kapitalbinding – stor kapital er vanligvis ikke ønskelig for kommunen.
  - d) Lønns- og investeringsordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapningen, og skal være rimelige. Hovedprinsippet bør være at selskap med kommuner som eiere følger kommunale lønnsvilkår.
9. Styret skal ha nødvendig kompetanse, kapasitet og mangfold.
  - a) Sammensetningen av styret må en se i forhold til formål.
  - b) Det er viktig at styret blir valgt ut fra selskapet sitt behov, vedkommendes kompetanse og styret sin totale sammensetning.
  - c) I selskap med betydelige sektorpolitiske mål bør det vurderes konkret om medlemmer i styret bør være nært knyttet til kommunen sin politiske og administrative ledelse.
  - d) Samme person skal ikke sitte i både generalforsamling og styre i et selskap.
10. Styret skal på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle ovenfor daglig leder når det gjelder service, kontroll, strategi og ressursituasjon. Styret bør:
  - a) Legge til rette for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.
  - b) Fastsette en årlig plan for arbeidet sitt med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
  - c) Utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere virksomheten sin.
  - d) Nye styremedlemmer må læres opp til hvilket ansvar og rolle de har.

I tillegg til prinsippene ovenfor om godt eierskap foreslår rådmannen følgende:

- a) I alle selskap blir det stilt krav om at sakliste og saksdokument til representantskapet, generalforsamlingen eller andre eierorgan i selskapet skal sendes ut minimum 30 dager før møtet. Dokumentene skal sendes til ordfører, valgte representanter og rådmann.

Rådmannens innstilling ble vedtatt med følgende endringer:

II Krav rettet mot selskapet pkt. 8 d, siste setning endres til:

Selskap som kommuner eier skal ikke være lønnsledende.

Forslaget ble fremmet av Tor Eivind Moss, H og ble enstemmig vedtatt.

Den valgte eierrepresentanten er medlem av kommunestyret, og representerer Høyre.

2.2.6 Hjelmeland kommune – eierandel 0,80 %

Hjelmeland kommune har 2 270 innbyggere og de viktigste næringsveiene er havbruk, landbruk, sand- og steinuttak og reiseliv og turisme.

Kommunestyret behandlet den 5. september 2007, jf. k-sak 053/07 "Eigarstrategi for kommunalt eigde selskap/organisasjonar", og sluttet seg til målsetting og strategier slik de er formulert i saksutredningen fra rådmannen. I saksutredningen står det innledningsvis at "*Etter påtrykk frå revisjonen, kontrollutvalet og andre fremjar rådmannen sak med innhald som framgår av titelen*". I saksutredningen er hvert enkelt selskap omtalt, herunder også Rogaland revisjon IKS:

Rogaland Revisjon IKS

Kommunen har lovpålagd plikt til å ha ei godkjend ordning for revisjon. For eit par-tre år sidan vart det gitt friare tøyler frå sentralt hald til å løysa dette slik ein sjølv ønskte, - m.a. til å kjøpa tenester frå private firma. Saman med 16 andre kommunar i Sør-Rogaland valde Hjelmeland kommune å skipa Rogaland Revisjon IKS. Selskapet fungerer bra, og prislappen på 360.000 for desse tenestene i 2007 hadde neppe blitt særleg lågare ved val av andre løysingar, heller motsett.

Strategier (veivalg for å nå definerte mål) er formulert slik:

Kjem ein til strategiar (= vegval for å nå definerte mål) for å nå ei målsetting som ovafor, kan desse formulerast slik :

1. Representasjon i styrande organ skjer ved å peika ut mest mogeleg kvalifiserte personar i sentrale posisjonar innan Hjelmeland kommune, -politisk eller administrativt. (Minimum medlem av kommunestyre eller administrativ utvida leiargruppe.)
2. Krav om regelmessig og systematisk rapportering til kommunestyret om arbeidet i dei respektive selskap/organisasjonar. Ordførar er ansvarleg for at dette skjer, enten direkte frå valde representantar for kommunen, eller på anna vis, og minimum ein gong årleg.
3. Evaluering og vurdering av kor vidt det er tenleg med framleis eigarskap/medlemskap i det ein skilde tiltaket kvart 4. år, det siste i kvar valperiode, og første gong hausten 2007.
4. Brukargranskingar og for tenester og oppgåver ivartekne av selskap og organisasjonar der kommunen er engasjert og der tilhøva ligg til rette for dette, til dømes for HNU a/s, Ryfylke Miljøverk IKS, Reisemål Ryfylke a/s m.fl.
5. Grundig og kritisk vurdering før kommunen engasjerer seg som eigar/medlem i nye eksterne tiltak.

Den valgte eierrepresentanten er medlem av kontrollutvalget (leder), og representerer Fremskrittspartiet i kommunestyret.

2.2.7 Hå kommune – eierandel 4,16 %

Hå kommune er den største landbrukskommunen i Norge og har rundt 16 000 innbyggere. Folketallet er i sterk vekst. Store deler av jordbruket er husdyrhold med grasdyrking. Næringsmiddelindustrien og den mekaniske industrien er dominerende av den industrien som drives i kommunen.

Kommunen eier 4,16 % av Rogaland Revisjon IKS, og kommunestyret behandlet den 8.5.2008 k-sak 19/08 eierandeler og selskapsstrategi. Av saken fremkommer det at Hå kommune har utarbeidet oversikt over eierandeler i ulike selskap, og at oversikten årlig blir tatt inn som note til kommunens årsregnskap. Det står videre at administrasjonen vil kunne legge frem mer detaljerte saker vedr. utvalgte selskaper og mer detaljert strategi for Hå kommunes eierinteresser i det enkelte selskap, dersom det skulle være ønske om det. Vi har ikke fått fremlagt saker som viser at dette har skjedd for perioden mai 2008 – mai 2011.

Den valgte eierrepresentanten er medlem av kommunestyret, og representerer Nærbølista.

2.2.8 Kvitsøy kommune – eierandel 0,15 %

Kvitsøy kommune har rundt 540 innbyggere, og i areal er kommunen landets minste kommune med areal på 5,7 kvadratkilometer. Kvitsøy kommune eier 0,15 % av Rogaland Revisjon IKS og har ikke etablert eiermelding eller eierstrategi.

Den valgte eierrepresentanten er medlem av kommunestyret, og representerer fellelista (Kristelig Folkeparti og frie borgelige).

2.2.9 Lund kommune – eierandel 0,89 %

Lund kommune har 3 139 innbyggere, og er en industrikommune. Kommunen eier 0,89 % av Rogaland Revisjon IKS og har vedtatt eiermelding.

Lund kommunestyre behandlet på møte 10/9-09, sak 37/09, kommunens eierskapsmelding og det enstemmige vedtaket var slik:

- 1) Den fremlagte eierskapsmeldingen tas til etterretning.
- 2) Eierskapsmeldingen skal oppdateres administrativt hvert år i valgperioden og legges fram som referatsak for kommunestyret.
- 3) Eierskapsmeldingen tas heretter opp til politisk behandling i løpet av det første året i hver valgperiode.

Eierskapsmeldingen har følgende kapitler:

- 1) Hvorfor eierskapsmelding
- 2) Kommunens realverdier
- 3) Ulike løsninger for kommunale eierskapsformer
- 4) Gjennomgang av kommunens eierinteresser, herunder Rogaland Revisjon IKS
- 5) Aktuelle linker
- 6) Aktuelle lover
- 7) Kommunale bygninger
- 8) Kommunale veier - oversikt

Den valgte eierrepresentanten er ordfører og representerer Arbeiderpartiet.

2.2.10 Rogaland fylkeskommune – eierandel 25 %

Rogaland fylkeskommune er en av Rogaland Revisjon IKS sine store eiere med sin eierandel på 25 %. I FT – sak 110/09 behandlet fylkestinget eierskapsprinsipper og melding om fylkeskommunalt eierskap 2009, og fattet følgende vedtak:

- .1. Eierstrategi tas til orientering, og skal danne grunnlag for fylkeskommunens framtidige engasjement på eiersiden.
- .2. Det innarbeides i eierskapsmeldingen en liste over verv som inneholder funksjonstid og godtgjørelse.

Fylkeskommunens eiermelding inneholder to deler. Del I omhandler fylkeskommunens eierstrategi i ulike selskaper, felles prinsipper for eierskap og regler og prosedyrer for politisk og administrativ utøvelse av eierskap. Del II er den selskapsesifikke delen av eiermeldingen.

Prinsipper for fylkeskommunens eierskap:

a) Krav rettet mot eier

- i) Det skal være åpenhet knyttet til fylkeskommunens eierskap
- ii) Før selskapsdannelse bør det analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette selskapet
- iii) Eier bør fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap

iv) Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for å realisere målene.

b) Krav rettet mot selskapet

- i) Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar, herunder bærekraftig utvikling
- ii) Eiere skal behandles likt
- iii) Åpningsbalansen skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets økonomiske situasjon
- iv) Styret skal ha nødvendig kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart
- v) Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle
- vi) I alle selskaper stilles det krav om saksliste og saksdokument til representantskap, generalforsamling og andre eierorgan skal sendes minimum 30 dager før møtet til valgte representanter, fylkesordfører og fylkesrådmann.

c) Politisk og administrativ utøving av eierstyring

- i) Rollen til de valgte representantene
  - (1) Ivareta fylkeskommunens interesser gjennom aktiv deltakelse i eierorgan
  - (2) I enkeltsaker av stor eller prinsipiell betydning kan fylkesutvalget instruere representantene
- ii) Rapportering om utvikling i eierstrategien for Rogaland fylkeskommune

Eierskapsmeldingen skal legges frem for fylkestinget årlig, men det skjedde ikke i 2010. Forholdet er tatt opp med fylkesrådmannen av revisor og kontrollutvalg, og vil bli fulgt opp fremover. Eierskapsmeldingen i sak 110/09 omtaler ikke det enkelte selskap. I vedlegg til saken er Rogaland Revisjon IKS listet som ett av selskapene hvor Rogaland fylkeskommune har eierinteresser.

Den valgte eierrepresentanten er medlem av fylkestinget og representerer Høyre.

2.2.11 Randaberg kommune – eierandel 2,59 %

Randaberg kommune har 10 073 innbyggere, og er fra gammelt av kjent som en jordbrukskommune. Randaberg kommune eier 2,59 % av Rogaland Revisjon IKS.

Kommunen har etablert Eiermelding og rutiner for rapportering fra de selskapene kommunen har eierinteresser i. Vi har fått fremlagt saksprotokoll fra k-sak 60/08 hvor kommunestyret vedtok eierskapsmelding med resultater for eierskap i 2007, jf. eierskapsmelding 2008.

Eierskapsmeldingen består av to deler, hvor del I omhandler eierstyring og del II selskapene. Del I omtaler aktuelle motiver for å eie, ulike selskapsformer, prinsipper for godt eierskap og kjøreregler. Kapittelet med prinsipper for godt eierskap inneholder blant annet:

a) Krav rettet mot eier

- i) Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap
- ii) Før selskapsdannelse skal det analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette selskapet
- iii) Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap
- iv) Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for å realisere målene.

b) Krav rettet mot selskapet

- i) Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar, herunder bærekraftig utvikling
- ii) Eiere skal behandles likt, herunder skal innkalling og saksdokumenter sendes minst fire uker før møte i generalforsamling eller representantskap
- iii) Åpningsbalansen skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets økonomiske situasjon
- iv) Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle

c) Kjøreregler - arbeidsformer for politisk og administrativ utøvelse av eierstyring

- i) Rollen til de valgte representantene
  - (1) Ivareta kommunens interesser gjennom aktiv deltakelse i eierorgan
  - (2) I enkeltsaker av stor eller prinsipiell betydning kan kommunestyret og/eller formannskapet instruere representantene
- ii) Politisk avklaring i forkant av møter i selskapet

Tabell 5. Politiske avklaringer i forkant av møter i selskapene

Innmelding av sak	Avklaring	Tilbakemelding
Representanten melder inn sak til ordføreren senest fredag før formannskapet.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og rådmannen.	Blir eventuelt sak i åpen eller lukket møte i formannskapet. Formannskapet foretar den nødvendige avklaring og skal motta tilbakereportering.
Representanten melder inn hastesak til ordfører.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og rådmannen.	Ordfører gir svar til representanten. Svaret er kommunens råd / syn på saken.
Representanten melder spørsmål om en sak til oppklaring.	Sekretariatsfunksjon hos rådmannen (fast kontakt).	Rådmannen gir svar.

- iii) Rapportering om utvikling i eierstrategien for Randaberg kommune. Det fremkommer at det etableres en rutine for et årlig kommunestyremøte hvor rapportering fra de viktigste selskapene samles og kommunens eierstrategi drøftes samlet.
- iv) Administrativ støtte og koordinering

I del II blir Rogaland Revisjon IKS omtalt spesielt, herunder formål, ansvar og sentrale oppgaver. Selskapsorganer, avtaler og rapporteringsrutiner omtales også. Under rapporteringsrutiner står følgende: *"Årlig legges selskapets årsberetning og regnskap frem til kommunestyret. Enkeltsaker av uvanlig art eller stor strategisk betydning, og saker hvor vedtektene i selskapet eller loven krever det, fremmes til kommunestyret i forkant for behandling i representantskapet."*

Den valgte eierrepresentanten er ordfører og representerer Kristelig folkeparti.

2.2.12 Rennesøy kommune – eierandel 0,89 %

Rennesøy kommune har 4 202 innbyggere og folketallet økte med 4,14 % i 2010. Kommunens næringsliv består i stor grad av jordbruk med hovedvekt på melke- og kjøttproduksjon, samt grønnsakdyrking.

Kommunen eier 0,89 % av Rogaland Revisjon IKS og har ikke etablert Eiermelding eller Eierstrategi.

Den valgte Eierrepresentanten er ikke medlem av kommunestyret, men er medlem av kontrollutvalget. Han representerer Kristelig Folkeparti.

2.2.13 Sandnes kommune – eierandel 15,9 %

Sandnes kommune har passert 66 000 innbyggere, og er en av de hurtigst voksende byene i Norge. Sandnes kommune har en aktiv og offensiv oljerelatert industri, et profesjonelt forskningsmiljø, dataindustri og et dyktig forretningsmiljø.

Sandnes kommune eier 15,9 % av Rogaland Revisjon IKS og har etablert Eiermelding og Eierstrategier. Eiermeldingen er fra 2007 men kommunen opplyser at den blir gjennomgått årlig, og består av to deler, hvor del I omhandler Eierstyring og del II selskapene. Del I omtaler aktuelle motiver for å eie, ulike selskapsformer, prinsipper for godt eierskap og kjøreregler. Kapittelet med prinsipper for godt eierskap inneholder blant annet:

d) Krav rettet mot eier

- i) Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap
- ii) Før selskapsdannelse skal det analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette selskapet
- iii) Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap
- iv) Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for å realisere målene.
- v) Det utarbeides Eiermelding om kommunens samlede eierskap.

e) Krav rettet mot selskapet

- i) Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar, herunder bærekraftig utvikling
- ii) Eiere skal behandles likt, herunder skal innkalling og saksdokumenter sendes minst fire uker før møte i generalforsamling eller representantskap
- iii) Åpningsbalansen skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets økonomiske situasjon

- iv) Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle
- v) Saksforberedelse til møter i eierorgan, herunder at sakliste og saksdokumenter til representantskapet/generalforsamlingen eller annet eierorgan skal sendes til ordfører/valgte representanter og rådmann minimum 30 dager før møtet.

f) Kjøreregler - arbeidsformer for politisk og administrativ utøvelse av eierstyring

- i) Rollen til de valgte representantene
  - (1) Ivareta kommunens interesser gjennom aktiv deltakelse i eierorgan
  - (2) I enkeltsaker av stor eller prinsipiell betydning kan kommunestyret og/eller formannskapet instruere representantene
- ii) Politisk avklaring i forkant av møter i selskapet⁴
- iii) Rapportering om utvikling i eierstrategien for Sandnes kommune. Det fremkommer at bystyrets årlige møte i september forbeholdes eierstrategi og rapportering fra selskaper.
- iv) Administrativ støtte⁴

Det fremkommer videre at bystyret har drøftet ulike forbedringstiltak og mulige krav som bør rettes til alle selskaper, for å oppnå bedre styring. Dette gjelder følgende:

- Mer utfyllende og standardisert rapportering fra interkommunale selskaper
- At de kommunale foretakene sikrer offentlighet rundt årsrapport og tilsvarende eierrelaterte dokumenter
- Betydningen av styrevervregisteret
- Ønsker ikke å gå i retning av felles valgkomité for selskapene
- Prinsippet for meroffentlighet

I del II blir Rogaland Revisjon IKS omtalt spesielt, herunder formål, ansvar og sentrale oppgaver. Selskapsorganer, avtaler og etablerte rapporteringsrutiner omtales også. Under rapporteringsrutiner står følgende: *"Årlig legges selskapets årsberetning og regnskap frem til kommunestyret. Enkeltsaker av uvanlig art eller stor strategisk betydning, og saker hvor vedtektene i selskapet eller loven krever det, fremmes til bystyret i forkant for behandling i representantskapet."*

Den valgte eierrepresentanten er varamedlem i bystyret og representerer Sosialistisk venstreparti.

---

⁴ Eierrepresentanten påpeker i høringsuttalelse at som varamedlem til bystyret har han en perifer rolle i forhold til de vedtak som fattes og den politiske virksomhet som drives. Han gir uttrykk for at eierrepresentanten bør være en sentral politiker med fast plass i bystyret. Videre påpekes det at eierstrategier ikke er effektive før de følges opp i praksis, og at det har vært svikt mellom ham som eierrepresentant og kommunen som eier.

2.2.14 Sokndal kommune – eierandel 0,94 %

Soknedal kommune har 3 265 innbyggere og et variert næringsliv med bergverksbedriften Titania AS som den største arbeidsplassen med rundt 250 ansatte. Ellers er pukkverk, asfaltverk, bilruteselskap, mekaniske bedrifter, entreprenører, vaskeri, næringshage, servicebedrifter, en rekke forretninger, skalldyroppdrett, fiske og landbruk næringsveier i kommunen.

Sokndal kommune eier 0,94 % av Rogaland Revisjon IKS og har ikke etablert Eiermelding eller Eierstrategi.

Den valgte Eierrepresentanten er varamedlem i kommunestyret, og representerer Arbeiderpartiet.

2.2.15 Sola kommune – eierandel 5,67 %

Sola kommune har 23 350 innbyggere. Kommunen har tradisjonelt vært sterkt forankret i primærnæringene jordbruk og fiske. Flyplassen på Sola ble som Norges første flyplass etablert i 1937. I de senere år har oljerelatert virksomhet og annen industri overtatt mer. Industri og tjenesteytende næringer har i dag cirka halvparten av sysselsettingen i kommunen.

Sola kommune eier 5,67 % av Rogaland revisjon IKS og har etablert Eiermelding og Eierstrategi. I k-sak 71/08 behandlet kommunestyret Eierstrategi for Sola kommune. I denne saken fremkommer prinsipper for kommunens Eierstrategi, hva som er hensikten med Eierskapsmeldingen mv. Kommunens Eiermelding består av to deler, hvor del I omhandler Eierstyring og del II selskapene. Del I omtaler blant annet aktuelle motiver for å eie, ulike selskapsformer, prinsipper for godt Eierskap, at å eie er å ville og kjøreregler. Kapitlet med prinsipper for godt Eierskap inneholder følgende knyttet til prinsipp for kommunens Eierskap:

Krav rettet mot eier

- 1 Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap.
  - Meroffentlighet bør være et prinsipp.
  - Det bør være åpenhet rundt eierkommunenes valg av styremedlemmer.
  - Det bør være åpenhet rundt godtgjørelse til styret.
- 2 Eier bør fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
- 3 Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
- 4 Det bør utarbeides en aksjonær-/eieravtale som beskriver forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapets virksomhet og valg av styret.
- 5 Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
- 6 Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig (utover fire år).
- 7 Eierne i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet. Herunder bør det fokuseres på hvordan eierne og styret sammen skal kunne påvirke ledelsens arbeid med utgangspunkt i selskapets behov.
- 8 Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse av hvorfor kommunen er engasjert i selskapet.
- 9 Eier bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.
- 10 Det bør være klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at selskap hvor kommunen står som eier, får fordeler i forhold til andre selskap, eller at det stilles for lave krav fra eier eller på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn. Det bør stilles habilitetskrav som i kommunestyret
- 11 Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet, eller konkurranseeksponeres, bør tydelig fremgå av vedtekter eller selskapsavtale.
- 12 Ved tjenesteleveranse fra selskapet til de samme eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtaler.
- 13 Gjennom krav til resultat og rapportering gir eieren tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten. Det er naturlig at eier måler resultatkrav uttrykt med avkastning på den kapitalen de forvalter, krav til kundetilfredshet og HMS forhold, samt likestillingskrav i ft. styrende organer.
- 14 Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk. I selskaper der virksomheten har karakterer av næringsdrift, bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre. Eierskap skal ha en hensikt, og begrense seg til engasjement som naturlig tilfaller kommunens oppgaver

Eiermelding utarbeides som kommunenes samlede eierskapsstrategi.

Krav rettet mot selskapet

- 1 Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
- 2 Selskapene bør rapportere etter bærekraftig utvikling - prinsippet, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.
- 3 Eierne skal likebehandles.
- 4 Selskapet bør gi dekkende informasjon i god tid om saker som er til behandling.
- 5 Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.
- 6 Finansieringen av selskapet må tilpasses typen av virksomhet.
- 7 Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.
- 8 Selskapet bør ha en strategi på kapitalbinding - stor kapital kan anses å ikke være ønskelig for kommunen.
- 9 Lønns- og insentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskapingen, og skal være rimelige.
- 10 Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.
  - Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.
  - Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
  - Styret bør utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.

Den valgte eierrepresentanten er varaordfører og representerer Fremskrittspartiet.

2.2.16 Stavanger kommune – eierandel 31,95 %

Stavanger kommune har 126 021 innbyggere og er den største eieren i Rogaland Revisjon IKS med sin eierandel på 31,95 %. Stavanger kommune har etablert eierstrategi og legger årlig frem eierskapsmelding.

Stavanger kommunes eierskapsmelding er omfattende, og er inndelt i flere kapitler.

I kapittel 4 blir det redegjort for Stavanger kommunes eierskapspolitikk, herunder;

- Roller, ansvar og retningslinjer knyttet til administrativ og politisk eieroppfølging
- Juridiske rammer for kommunens eierstyring
- Stavanger kommunes overordnede prinsipper for eierstyring
- Generelle retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse
- Kommunens forventninger til selskapenes virksomhet
- Tilsyn og kontroll med kommunale selskap

Stavanger kommunes overordnede prinsipper for eierstyring	
1.	Eierskapet skal fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og bærekraftig samfunnsutvikling.
2.	Det skal være åpenhet knyttet til Stavanger kommunes eierskap og til selskapenes virksomhet, basert på prinsippet om meroffentlighet.
3.	Stavanger kommune fremmer sine interesser overfor selskapene gjennom generalforsamling og representantskap.
4.	Kommunen gir som eier klare, langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
5.	Stavanger kommune forventer at de ulike styrene på uavhengig grunnlag har en aktiv rolle med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.
6.	Styret skal se til at selskapet utarbeider og følger opp etiske retningslinjer.
7.	Styret forventes å integrere samfunnsansvar i forretningsdriften.
8.	Styrets godtgjøring ligger på moderat nivå og leders lønnsnivå i selskap der kommunen er en betydelig eier skal ligge på et konkurransedyktig nivå.
9.	Langsiktighet i rammeavtalene mellom kommunen og foretakene kombineres med begrenset konkurranseutsetting av kommunale tjenester for å oppnå effektiv ressursutnyttelse.
10.	Avkastningskrav bør være langsiktige, forutsigbare og knyttes til avkastning av innskutt kapital, og bygges inn i eierstrategien for det enkelte selskap.

Tabell 4 – Stavanger kommunes overordnede prinsipper for eierstyring

Kilde: Stavanger kommunes eiermelding 2010

Videre redegjøres det for motiver for eierskap, herunder finansielt eierskap, politisk eierskap, sammensatt eierskap. Stavanger kommune har som mål å utarbeide selskapsspesifikk eierstrategi for alle selskapene, jf. bystyrets sak 106/08. I Eiermeldingen for 2010 er dette ikke fullført for alle selskaper, blant annet ikke for Rogaland Revisjon IKS. Det opplyses at dette vil komme på plass i løpet av 2011.

Stavanger kommune skal tilby grunnleggende opplæring i eierstyring og selskapsledelse som en del av folkevalgtopplæringen. Den grunnleggende opplæringen skal følges opp av nye opplæringstiltak som gjennomføres to år inn i valgperioden. Det vil være hensiktsmessig å etablere et opplæringstilbud som er tilpasset ulike målgrupper framfor å vektlegge obligatorisk opplæring.

Styret skal som kollegium ha erfaring og kompetanse innenfor følgende områder;
1. Kunnskap om selskapets virksomhet, herunder formål, organisering, historie, forretningsområder, lovgivning/forskrifter, strategi, avtaler mv.
2. Bransjekunnskap, herunder kunnskap om trender og utviklingstrekk innenfor bransjen samt kunnskap om konkurrerende virksomheter.
3. Spesialkompetanse og erfaring innen områder som juss, økonomi/finans/regnskap, risikostyring, markedsføring, HMS, tekniske fag mv.
4. Ledelseserfaring og kompetanse knyttet til organisasjonsmessige endringsprosesser.
5. Kompetanse og erfaring knyttet til offentlig forvaltning.
6. Kompetanse og erfaring knyttet til styrearbeid.

Tabell 5 – Kompetansekrav for styret som kollegium

Kilde: Stavanger kommunes Eiermelding for 2010

Øvrige forhold som fremkommer av Eiermeldingen er at formannskapet har vedtatt at styremedlemmer oppfordres til å registrere verv i styrevervregisteret. Behov for styreforsikring vurderes for det enkelte selskap, og vil være en del av den spesifikke selskapsstrategien for selskapet. Kommunen forutsetter at det utarbeides etiske retningslinjer for selskapene. Videre er det stilt krav om rapportering fra selskapene:

Rapporteringsmatrise – kommunale foretak og selskap, interkommunale samarbeid mv.			
Selskapsform:	Årsregnskap/ Årsberetning	Eierorgan/årsmøte, Saksliste/sakspapirer	Styremøter, Saksliste/ Sakspapirer
Kommunale foretak (KF)	X		X
Interkommunale selskap (IKS)	X	X	X
Aksjeselskap (AS)	X	X	
Interkommunale samarbeid (§ 27)	X	X	
Samvirkeforetak mv.	X	X	
Stiftelser	X	X	

- *Kommunale foretak (KF)* – Foretakenes årsregnskap/årsberetning behandles av bystyret som en del av kommunens årsregnskap/årsberetning. Saksliste, saksdokumenter og møteprotokoller fra styremøtene skal oversendes rådmannen, jf kommunelovens § 72. Saksdokumentene skal oversendes uten ugrunnet opphold og senest 6 dager i forkant av styremøtene.

- *Interkommunale selskaper (IKS) og aksjeselskap (AS)* – Rådmannen har en koordinerende funksjon i utøvelsen av kommunens eierskap. Selskapene skal av den grunn oversende årsregnskap/årsberetning samt saksliste, saksdokumenter og møteprotokoller fra representantskapet/generalforsamlingen til rådmannen. Sakspapirene fra eierorganet skal oversendes i god tid og uten ugrunnet opphold for å muliggjøre politisk behandling av enkeltsaker på sakslisten i forkant av møtet i eierorganet. Tidsfrister for innkalling fremkommer av selskapslovgivningen. I den grad selskapene omfattes av offentlighetsloven skal saksliste, saksdokumenter og møteprotokoller fra styremøtene oversendes til rådmannen.

- *Interkommunalt samarbeid, samvirkeforetak mv.* – Årsregnskap/årsberetning samt saksliste, saksdokumenter og møteprotokoller fra eierorganet/årsmøtet skal oversendes til rådmannen.

- *Stiftelser* – Når kommunen er oppretter av en stiftelse, yter tilskudd til stiftelsen eller oppnevner representanter til styret og/eller andre organ skal stiftelsen oversende årsregnskap/årsberetning og saksliste, saksdokumenter og møteprotokoll fra styret/årsmøtet.

Figur 4 – Rapportering fra kommunale selskap til Stavanger kommune v/ rådmannen

Kilde: Stavanger kommunes Eiermelding 2010

KOSTRA-rapportering er også omtalt i Eiermeldingen, herunder at transaksjoner bør avstemmes for å sikre at konsernregnskap blir korrekt⁵.

I kapittel 5 blir det redegjort for selskapsformene som er benyttet ved selskapsorganisering i Stavanger kommune. Det blir bl.a. redegjort for lovhjemmel og rettslig stilling, arbeidsgiveransvar, styrende organ samt kommunens økonomiske ansvar og risiko knyttet til den enkelte selskapsform. Det blir også redegjort for hvordan selskapsform påvirker rammene for styring, tilsyn og kontroll av kommunale selskap. I kapittelet blir det videre presentert selskapsomtaler av selskapene som sorterer inn under den enkelte selskapsform. Selskapsomtalen omfatter følgende moment;

- Stiftelsesdato, eiere og eierandel
- Organisasjonsform, lovhjemmel og styringsdokumenter
- Formål og sentrale oppgaver
- Styringsform og styrende organ, samt kommunens representasjon i de styrende organ
- Datterselskap og tilknyttede selskap
- Kommunens økonomiske engasjement og nøkkeltall for selskapet
- Rapporteringsrutiner og samhandling mellom selskapet og kommunen
- Selskaps-spesifikk Eierstrategi

⁵ Rogaland Revisjon IKS opplyser at selskapet har kostra-rapportert noe forsinket. Vi har sjekket på <https://skjema.ssb.no/xtra/mottatt.asp?skjemanr=01&filter=> og finner at selskapet har rapportert den 10.5.2011.

Vurderinger som bør ligge til grunn for valg av selskapsform	
<i>Økonomiske forpliktelser</i>	Hvilket økonomisk ansvar er det ønskelig å ha knyttet til selskapets forpliktelser. Kommunen vil for eksempel hefte ubegrenset for forpliktelsene til et kommunalt foretak (KF). I et interkommunalt selskap (IKS) vil kommunen hefte ubegrenset for en prosentdel (eierandel) av selskapets forpliktelser. Kommunen vil derimot ha et begrenset ansvar overfor et aksjeselskap (AS).
<i>Skatte- og avgiftsmessige forhold</i>	Selskapsform er for eksempel av betydning for hvorvidt selskapet er berettiget for momskompensasjon (kompensasjonsloven). Selskapsform kan også være av betydning ved vurdering av begrensninger i skatteplikt, herunder ved en helhetlig vurdering av hvorvidt selskapet har erverv til formål.
<i>Fleksibilitet på eiersiden</i>	Selskapsform er av betydning i forhold til hvem som kan være eiere/deltakere. Aksjeselskap (AS) gir stor fleksibilitet på eiersiden og muliggjør samarbeid mellom stat, fylkeskommune, kommuner og private aktører. I et interkommunalt selskap (IKS) kan kun kommuner, fylkeskommuner og andre interkommunale selskap være deltakere. Et kommunalt foretak (KF) er en del av kommunen som rettssubjekt og kan således ikke ha andre eiere. De to sistnevnte selskapsformene åpner ikke opp for privat deltakelse.
<i>Delegasjon av myndighet</i>	Selskaps- og organisasjonsform vil påvirke muligheter/begrensninger i forhold til delegasjon av myndighet.
<i>Forholdet til lover og forskrifter</i>	Selskapsform kan være av betydning i forhold til hvorvidt selskapet er omfattet av ulike lover og forskrifter. Kommunale selskap kan for eksempel være omfattet av lov om offentlige anskaffelser, offentlighetsloven mv.
<i>Behov og mulighet for eierstyring</i>	Selskapsform, herunder selskapslovgivningen, vil påvirke kommunens mulighet til å utøve eierstyring overfor selskapene. I et kommunalt foretak (KF) utgjør bystyret generalforsamlingen. Bystyret har utstrakt mulighet til å utøve eierstyring overfor foretakene, jf koml. kapittel 11. Kommunens styringsmulighet overfor et aksjeselskap (AS) er imidlertid langt mer begrenset. Behovet for styring og kontroll med selskapenes virksomhet må vurderes opp mot selskapenes behov for handlingsrom og kommunens ansvar knyttet til selskapenes forpliktelser. Valg av selskapsform vil følgelig påvirkes av kommunens mål og strategier for virksomheten selskapene skal forestå.
<i>Vurdering av risiko</i>	Risikovurdering i forhold til økonomi, markedsforhold, tjenestene/oppgavene selskapet skal forestå, forholdet til interessenter mv.

Figur 5 – Avveininger ved valg av selskapsform

Kilde: Stavanger kommunes Eiermelding for 2010

I kapittel 6 sammenstilles resultater og finansielle nøkkeltall for de kommunale selskapene, mens vedleggene i kapittel 7 blant annet omfatter en oversikt over hvordan Stavanger kommune følger opp KS Eierforums anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse.

Rogaland Revisjon IKS er omtalt spesielt. Under rapportering står følgende:

”Enkelt saker av uvanlig art eller stor strategisk betydning, og saker hvor vedtektene eller loven krever det, fremmes for bystyret i forkant av behandling i representantskapet. Selskapet har med hjemmel i tjenesteavtalen etablert en praksis med 2-3 kundemøter som avholdes med rådmannen. Selskapet rapporterer tertialvis til kontrollutvalget med kopi til rådmannen.”

Den valgte eierrepresentanten er varaordfører og representerer Kristelig Folkeparti. Hun er også representantskapets leder.

2.2.17 Strand kommune – eierandel 2,92 %

Strand kommune har 11 200 innbyggere. Strand er en kommune som har både industri i form at stålverk og mekaniske verksteder, handel og service i tillegg til jordbruk.

Strand kommune eier 2,92 % av Rogaland Revisjon IKS, og har etablert eierstrategi og eiermelding. Eierskapsmelding ble behandlet og vedtatt av kommunestyret den 8.6.2010 og er delt inn i tre deler. Del 1 presenterer kommunens eierstyring, del 2 omtaler selskaper og samarbeid kommunen deltar i og del 3 inneholder kommunens handlingsplan.

Kapittel 1.4 omtaler at prinsipper for kommunens eierskap skal bidra til en forutsigbar, strategisk og langsiktig eierpolitikk. Aktivt eierskap og skille mellom politikk og utøvelse av eierskap trekkes frem.

Krav rettet mot kommunen som eier

1. Det skal være åpenhet knyttet til Strand kommunes eierskap.
2. Før en mulig selskapsdannelse skal det i saksbehandlingen analyseres hva kommunen som eier ønsker å oppnå ved å opprette et selskap fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering.
3. Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
  - Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
  - Det bør utarbeides en aksjonær-/eieravtale som beskriver forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapets virksomhet og valg av styret.
4. Eier formulerer overordnede strategier og mål for selskapet. Styret er ansvarlig for måloppnåelse.
  - Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig.
  - Eierne i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet.
  - Det bør være klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at selskap hvor kommunen står som eier forfordes i forhold til andre selskap, eller at det stilles for lave krav fra eier eller på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn.
  - Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet, eller konkurranseeksponeres, bør tydelig fremgå av vedtekter eller selskapsavtale.
  - Ved tjenesteleveranse fra selskapet til de samme eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtaler.
  - Gjennom krav til resultat og rapportering gir eieren tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten.
  - Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.
5. Eierskapsmelding utarbeides og er kommunens strategiske eierdokument. Eierskapsmeldingen skal vedtas av kommunestyret.

Krav rettet mot selskapet

- A. Selskapets virksomhet skal tydelig fremgå av vedtektenes formålsparagraf for å begrense adgangen til endringer i selskapets faktiske virksomhet og risikoprofil. Selskapets etiske plattform bør fremgå av formålsparagrafen.
- B. Selskapet skal til enhver tid ha forsvarlig kapital.
- Egenkapitalen bør være tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.
  - Om kapitalen ikke er forsvarlig skal styret redegjøre vedrørende problemstillinger og nødvendige tiltak.
- C. Styresammensetningen skal være slik at den ivaretar kommunens interesser, og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold.
- Styresammensetningen må sees i forhold til selskapets formål og bestå av personer med egnede personlige egenskaper som utfyller hverandre kompetansemessig.
  - Styret bør ha varamedlemmer i nummerisk rekkefølge for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.
  - Det anbefales at man er kritisk til bruken av ledende politikere i selskapsstyrene for å unngå jevnlig habilitetsvurderinger.
  - Det bør tilstrebes lik kjønnsrepresentasjon i styrene, uavhengig av selskapsform.
- D. Styret skal:
- Forvalte selskapets verdier på best mulig måte, og fastsette en årlig plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
  - Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.
  - Gi alle styremedlemmer mulighet for opplæring i styrearbeid.
- E. Det forventes at kommunale selskap knytter seg til www.styrevervregisteret.no.
- F. Det forventes av det tegnes forsikring for styremedlemmene i aksjeselskap.
- G. Selskapet skal oversende informasjon til eier i henhold til fastlagt plan:

Pkt. G innebærer blant annet å sende over innkallinger og saksdokumenter fire uker før møtet, og å sendes saksprotokoller og saksdokumenter snarest og senest en måned etter møtet.

Kapittel 1.5 omhandler prinsipper for politisk og administrativ utøvelse av eierrollen. Her står blant annet følgende:

Representantenes roller

- A. De valgte representantene skal ivareta kommunens interesser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan.
- B. I styrene løses oppgaver til beste for selskapets utvikling og i samsvar med eiernes styreinstruks/eierkrav.
- C. Der det er mer enn én representant valgt av kommunestyret, skal disse sørge for koordinering i forkant av eiermøter (generalforsamling/representantskap) i selskapet.
- D. I enkeltsaker av prinsipiell eller av stor betydning, kan kommunestyret og/eller formannskapet instruere representantene.
- E. De(n) valgte representant(en) plikter å avklare eiernes syn før møter i selskapenes organer (generalforsamling/representantskap).

Rutine for politisk avklaring i forkant av møter er beskrevet slik:

Representanten melder inn saken minimum 10 dager før møtet. Ordfører er ansvarlig for avklaring og henter inn råd hos gruppeledere og hos rådmannen. Behandles som sak i åpent eller lukket møte i formannskapet.

Eiermeldingen omtaler også rapporteringsrutiner:

Rapporteringsplan

Det etableres en plan for regelmessig rapportering fra valgte representanter til kommunestyret. Rapporteringsfrekvensen varierer fra et til fire år slik at alle selskap er presentert minst en gang i løpet av valgperioden. Planen utarbeides etter følgende mal:

Kommunestyret skal ha følgende selskaper på dagsorden hvert 4. år NN Etc.	Formannskapet skal ha følgende selskaper/ styremedlemmer "til samtale" hvert år	Formannskapet skal ha følgende selskaper/ styremedlemmer "til samtale" hvert 2. år	Etc.
---	---	--	------

I del 2 er Rogaland Revisjon IKS omtalt spesielt. Her går det frem at eierskapet i hovedsak er politisk motivert. For øvrig viser vi til selskapsavtalen.

Den valgte eierrepresentanten er ikke valgt inn som medlem av kommunestyret. Han er en erfaren politiker som er i ferd med å trappe ned mht politiske verv. Han representerer Kristelig Folkeparti.

2.2.18 Oppsummering - eierkommuner

Nedenfor har vi valgt å ta inn en oversikt som viser eierne og eierrepresentantenes politiske tilhørighet:

Kommune	Eierrepresentants politiske rolle	Parti
Bjerkreim	Ordfører	Høyre
Finnøy	Medlem av kontrollutvalget (leder)	Kristelig Folkeparti (tidligere ordfører)
Forsand	Ordfører	Kristelig folkeparti
Gjesdal	Medlem av kommunestyret	Høyre
Hjelmeland	Medlem av kontrollutvalget (leder)	Fremskrittspartiet
Hå	Medlem av kommunestyret	Nærølista
Kvitsøy	Medlem av kommunestyret	Fellesliste (KrF og frie borgelige)
Lund	Ordfører	Arbeiderpartiet
Rogaland FK	Medlem av fylkestinget	Høyre
Randaberg	Ordfører	Kristelig folkeparti
Rennesøy	Medlem av kontrollutvalget	Kristelig Folkeparti
Sandnes	Varamedlem av bystyret	Sosialistisk venstreparti

Sokndal	Varamedlem i kommunestyret	Arbeiderpartiet
Sola	Varaordfører	Fremskrittspartiet
Stavanger	Varaordfører (representantskapets leder)	Kristelig folkeparti
Strand	Ikke medlem av kommunestyret	

Nedenfor har vi utarbeidet en tabell som oppsummerer hvilke av selskapets eiere som har etablert eierstrategi og utarbeidet Eiermelding, og hvilke generelle krav den enkelte eier har etablert, og som vil kunne ha betydning for Rogaland Revisjon IKS.

Kommune	Eierstrategi Eiermelding	Krav til eier	Krav til selskapet	Krav til rapportering	Øvrige krav
Bjerkreim	Nei				
Finnøy	Nei				
Forsand	Ja	Åpenhet Eierinteresser i representantskap Klare mål Eiermelding	Samfunnsansvar Likebehandling Styrets kapasitet, kompetanse og mangfold Krav om sakslister og saksdokumenter	Sakslister og saksdokumenter fire uker før møtet	Ivareta kommunens interesser Kan instruere eierrepresentant Politisk avklaring i forkant av møter
Gjesdal	Ja	Meroffentlighet og åpenhet Formålet med eierskap Eierinteresser i representantskap Klare mål og aktiv eierstyring Eiermelding	Samfunnsansvar Likebehandling Styrets kapasitet, kompetanse og mangfold Krav om sakslister og saksdokumenter	Sakslister og saksdokumenter 30 dager før møtet	
Hjelmeland	Ja	Mest mulig kvalifiserte personer som representanter i styrende organer (kommunestyret eller adm.leder gruppe) Vurdering av eierskap hvert 4. år	Fremkommer ikke skriftlig	Systematisk rapportering til kommunestyret Ansvar: ordfører Minimum: Årlig	Fremkommer ikke skriftlig
Hå	Ja*	Fremkommer ikke skriftlig	Fremkommer ikke skriftlig	Fremkommer ikke skriftlig	Fremkommer ikke skriftlig
Kvitsøy	Nei				
Lund	Ja	Fremkommer ikke av eierskapsmelding	Fremkommer ikke av eierskapsmelding		
Rogaland FK	Ja	Åpenhet Hva ønsker f.kommunen med eierskapet Eierinteresser i representantskap Klare mål	Samfunnsansvar Likebehandling Styrets kompetanse, kapasitet og -mangfold Styret skal ha aktiv rolle overfor daglig leder	Sakslister og saksdokumenter 30 dager før møtet	Ivareta fylkeskommunens interesser Kan instruere eierrepresentant
Randaberg	Ja	Åpenhet Hva ønsker kommunen med eierskapet Eierinteresser i representantskap Klare mål	Samfunnsansvar Likebehandling Styrets kompetanse, kapasitet og -mangfold Styret skal ha aktiv rolle overfor daglig leder	Sakslister og saksdokumenter 30 dager før møtet Årlig kommunestyremøte med rapportering fra de viktigste selskapene og kommunens eierstrategi drøftes	Ivareta kommunens interesser Kan instruere eierrepresentant Politisk avklaring i forkant av møter
Rennesøy	Nei				
Sandnes	Ja	Åpenhet Hva ønsker kommunen med eierskapet Eierinteresser i representantskap Klare mål Eiermelding	Samfunnsansvar Likebehandling Styrets kompetanse, kapasitet og mangfold Styret skal ha aktiv rolle overfor daglig leder	Sakslister og saksdokumenter 30 dager før møtet	Ivareta kommunens interesser Kan instruere eierrepresentant Politisk avklaring i forkant av møter
Sokndal	Nei				

Kommune	Eierstrategi eiermelding	Krav til eier	Krav til selskapet	Krav til rapportering	Øvrige krav
Sola	Ja	Åpenhet Eierinteresser i representantskap Politisk vedtatt eierstrategi binder representanter Aksjonær-/eieravtale Eier bør utarbeide styreinstruks med mandat og prinsipp for sammensetning Klare mål Hvorvidt oppgaver er tildelt i egenregi bør reguleres i selskapsavtale Eiermelding	Samfunnsansvar Likebehandling Informasjon om saker som skal til behandling Selskapet bør ha strategi for kapitalbinding Styrets kompetanse, kapasitet og -mangfold Styret skal ha aktiv rolle overfor daglig leder	Gjennom krav til resultat og rapportering gir eier tydelige signal om hva som ventes	
Stavanger	Ja	Åpenhet Eierinteresser i representantskap Klare mål Eiermelding	Samfunnsansvar Likebehandling Styret skal påse at det utarbeides etiske retningslinjer Styrets kompetanse, kapasitet og -mangfold	Saksliister og saksdokumenter for representantskapsmøter og styremøter til rådmannen i god tid før møtet Årlige eiermøter	KOSTRA-rapportering blir omtalt
Strand	Ja	Åpenhet Hva ønsker kommunen med eierskapet Eierinteresser i representantskap Politisk vedtatt eierstrategi binder representanter Aksjonær-/eieravtale Klare mål Hvorvidt oppgaver er tildelt i egenregi bør reguleres i selskapsavtale Klart skille eier og bruker/kunde Eiermelding	Selskapets virksomhet skal fremgå av formålsparagraf Forsvarlig kapital Styrets kompetanse, kapasitet og -mangfold Kritisk til bruk av ledende politikere i styrene, jf. habilitet	Informasjon i samsvar med fastsatt plan dvs. innkallinger og saksdokumenter fire uker før møtet, og saksprotokoller og saksdokumenter snarest og senest en måned etter møtet	Styreverregisteret Forsikring for styreverv i aksjeselskap
Nei	5	31,3 %			
Ja	11	68,8 %			
*) Oversikt over eierinteresser i sak samt note til årsregnskap					

2.2.19 Øvrige forhold

Styrelederen og revisjonsdirektør i Rogaland Revisjon IKS deltar i representantskapets møter. Representantskapets leder er observatør i selskapets styremøter. Kommunenes eierstrategier omtaler ikke forsikringsdekning knyttet til revisjonsdirektør eller øvrige ansattes ansvar knyttet til selskapet og det revisjonsfaglige arbeid som utføres.

Revisjonsdirektøren har opplyst at det er etablert et felles administrativt, uformelt samarbeid vedrørende utvikling av eierstrategi mellom Rogaland fylkeskommune, Stavanger, Sandnes, Randaberg, Sola, Time, Klepp og Gjesdal.

Videre har revisjonsdirektøren opplyst at det pågår en strategidebatt og at eierstrategi er under utvikling i Rogaland Revisjon IKS, jf. saker i styre og representantskap 2011.

2.3 Selskapet

2.3.1 Kort om selskapsform, formål, selskapsorganer og ledelse

Rogaland Revisjon IKS er et **interkommunalt selskap**. Denne selskapsformen kan bare velges i tilfeller hvor alle deltakerne (eierne) er kommuner og fylkeskommuner, jf. Kap. 2.1.1 med oversikt over deltakere (eiere) og eierandel. Rogaland Revisjon IKS er et eget rettssubjekt, og det er styret i selskapet som har arbeidsgiveransvaret.

Det ble fremmet sak i alle kommunestyrer som ledd i et større kommunalt samarbeid (FAR) før Rogaland Revisjon IKS ble etablert. Målet var å avklare hvilken revisjonsordning kommunene ønsket. Av 18 kommuner og Rogaland fylkeskommune, ønsket 17 kommuner⁶ og Rogaland fylkeskommune at det skulle opprettes et interkommunalt revisjonsselskap, jf. Kap. 2.1.

I og med at selskapet er et interkommunalt selskap, eid av 16 eierkommuner og en fylkeskommune, kan selskapet få tildelt oppdrag fra eierkommunene uten at dette blir lyst ut iht. reglene for offentlige anskaffelser. Dette blir kalt **egenregi**, og en forutsetning er at eierkommunene har avgjørende innflytelse over selskapet, og at selskapets omsetning i hovedsak skjer til disse (fylkes-) kommunene⁷.

Formålet for selskapet er å utføre de lovpålagte revisjonsoppgavene for deltakerne. Videre kan selskapet utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne og andre selskaper.

Selskapets øverste myndighet er **representantskapet**. Hver deltakerkommune velger sin representant med personlig varamedlem til representantskapet. I tillegg kan den enkelte deltaker være representert gjennom andre, forutsatt at den som møter har fullmakt. Den enkelte kommunes stemme vektet i forhold til kommunens eierandel. Representantskapet velger selv sin leder og nestleder. Det er representantskapets leder og nestleder som er valgkomité til styret. Daglig leder og styreleder har møteplikt og talerett i representantskapet. I tillegg har alle styremedlemmer møte- og talerett.

---

⁶ Inklusive Time kommune som har trådt ut av selskapet.

⁷ Egenregi eller konkurranseutsettelse er ikke omtalt i selskapsavtalen for Rogaland Revisjon IKS.

Representantskapets leder innkaller skriftlig til **ordinært representantskapsmøte** innen utgangen av mai og minst fire uker før møtet. Deltakerne (eierne) i selskapet blir også varslet med samme frist. Innkallingen inneholder sakliste, og følgende saker blir behandlet av representantskapet:

1. Årsmelding og årsregnskap
2. Valg til styret
3. Valg av revisor
4. Overordnede mål og retningslinjer for driften
5. Budsjettforutsetninger og – rammer, herunder økonomiplan
6. Rammer for låneopptak og tilskudd til deltakerne
7. Andre saker som er forberedt ved innkallingen⁸.

Representantskapet vedtar rammene for selskapets låneopptak, som er begrenset oppad til kr 4 000 000. Det fremkommer eksplisitt av selskapsavtalen at virksomheten ikke kan pantsette eiendeler eller stille garanti til sikkerhet for andres økonomiske forpliktelser. Det føres protokoll fra representantskapsmøtene. Protokollen underskrives av møteleder og to av representantskapets medlemmer (valgt i møte).

Styret består av seks medlemmer med personlige varamedlemmer. Fem medlemmer og varamedlemmer velges av representantskapet, og et medlem med varamedlem av og blant de ansatte. Det er representantskapet som velger styreleder og nestleder. Det føres protokoll fra styremøtene, og protokollene underskrives av styremedlemmene.

Revisjonsdirektør (daglig leder) er selskapets leder, og har ansvar for å administrere selskapets virksomhet i samsvar med lover, regler og vedtak fattet av styret og representantskapet. I tillegg er daglig leder styrets sekretær og saksbehandler. Revisjonsdirektør har plikt til å være tilstede i representantskapet med mindre det er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall. Revisjonsdirektør har tale- og forslagsrett i styrets og representantskapets møter, så fremt ikke styret i enkelt saker har vedtatt at revisjonsdirektør ikke skal kunne møte.

---

⁸ I tillegg til lovpålagte oppgaver har representantskapet fagtema i hvert møte for å synliggjøre lovverk og gi representantskapet økt innsyn, jf. arbeid med felles strategier. Fagpersonell fra Rogaland Revisjon IKS og gjester bidrar.

Selskapets ledergruppe består av revisjonsdirektør, fagansvarlig for regnskapsrevisjon og fagansvarlig for forvaltningsrevisjon. Videre har oppdragsansvarlig og oppdragsledere kundeansvar og et særskilt faglig ansvar for det arbeid som utføres.

2.3.2 Kort om eiernes vedtak og intensjoner

I dette kapitlet omtaler vi kort de enkelte eiernes vedtak og intensjoner knyttet til etableringen og eierskapet i Rogaland Revisjon IKS. Krav i lov, forskrift og annet regelverk er omtalt kort i kapittel 1.2.1 Revisjonskriterier er ikke omtalt nærmere her.

Rogaland Revisjon IKS er registrert i www.brønnøysund.no med samme eierkommuner og eierandeler som fremkommer av justert selskapsavtale⁹. Alle kommune-/bystyrer og fylkestinget har vedtatt justert selskapsavtale. Vedtak fra alle eierne er for øvrig en forutsetning for å få registrert en slik endring i Brønnøysundregistrene.

Selskapsavtalen og samarbeidsavtale gir uttrykk for eierkommunenenes intensjon om å opptre samlet. Den enkelte eierkommunes eierstrategi kan inneholde presiseringer vedrørende eiers krav og forventninger til selskapet. Den enkelte eierkommune kan også stille særskilte krav i form av vedtak i kommunestyret. Vi har ikke fått fremlagt vedtak fra kommune-/bystyrer eller fylkesting som viser at en eller flere av eierne har fattet vedtak / stilt krav til selskapet utover det som følger av regelverk, selskapsavtalen og de enkelte eierkommunenenes eierstrategier (eiermeldinger).

2.3.3 Styrets forvaltning av selskapet

I sin forvaltning av selskapet skal styret forholde seg til lovregler, selskapsavtale, budsjett og økonomiplan og eiernes mål og strategier for selskapet. Selskapsavtalen i Rogaland Revisjon IKS er opprettet og satt opp i samsvar med lov om interkommunale selskaper § 4, og alle deltakerne har selv vedtatt avtalen.

Styret og dets oppgaver er regulert i IKS-loven §§ 10 til 13. Styrets myndighet er omtalt i § 13 hvor det står at styret skal påse av virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet og

---

⁹ Etter at Time kommune trådte ut som eierkommune.

sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll, jf. selskapsavtalens § 9. Styret skal også føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten.

Selskapet har for øvrig kjønnsbalanse i styret i samsvar med IKS-lovens § 10. Dette er for øvrig en forutsetning for å få registrert selskapet i Brønnøysundregisterene. Det er fem medlemmer i tillegg til et styremedlem valgt av og blant de ansatte. De fem representantene er to kvinner og tre menn. Styremedlemmene (med unntak av styremedlem valgt av ansatte) har ikke særskilte oppgaver i selskapet.

Vi har fått opplyst at styrevervene ikke er registrert i www.styrevervregisteret.no og at det ikke er tegnet styreforsikring. Enkelte av eierkommunene har i sine eierstrategier og eierprinsipper anbefalt at styrerepresentanter skal registre verv i styrevervregisteret. Revisjonsdirektør opplyser at styret har valgt å ikke tegne styreforsikring. Dette er begrunnet i at styret legger vekt på lav risiko. Videre er styreforsikringer forholdsvis kostbare.

Styret har vedtatt styreinstruks i sak 2/10. Styreinstruksen er tatt til etterretning av representantskapet i sak 04/2010. Enkelte av eierkommunene har stilt krav om at styreinstruks i de selskapene hvor de er eiere. Den vedtatte styreinstruksen er i stor grad sammenfallende med mal fra www.bedin.no og omhandler møteplan og innkalling, saksforberedelse og dokumentasjon, behandling i møte, styrebehandling uten møte og saker som skal styrebehandles / styrets myndighet. Det er også et vedlegg til instruksen som peker på styret som kollegialt organ, samarbeidende gruppe, at styreansvaret er individuelt, beslutningsansvar, at styret ikke kan gjennomføre egne beslutninger og at de er valgt av eierne for å ivareta foretaket. Vedlegget inneholder også generelle faglige krav til styremedlem, uavhengig av verv.

Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer, som er tatt til etterretning av representantskapet i sak 03/2010. Enkelte av eierkommunene har i sine eierprinsipper og strategier stilt krav om at selskapet skal ha etiske retningslinjer.

Vi har gjennomgått protokoller fra styremøter i perioden 2008 – februar 2011. Følgende type saker er behandlet av styret i perioden:

- Årsregnskap med årsberetning og revisors beretning, herunder forslag til disposisjon av overskudd.
- Orientering og driftsmessige forhold og nøkkeltall
- Regnskapsrapportering
- Strategidebatt
- Styreinstruks
- Internt kvalitetssystem
- Budsjett, handlings- og økonomiplan
- Ethiske retningslinjer
- Kunde- og medarbeiderundersøkelser

Vi har også gjennomgått innkallinger til og protokoller fra representantskapsmøter i perioden 2009 – april 2011. Det er innkalt til og avholdt fem ordinære møter i perioden, dvs. et i april hvert år og et i oktober hvert år. Følgende type saker er behandlet av representantskapet i perioden:

- Protokoll fra forrige møte
- Valg av medlemmer og varamedlemmer til styret
- Godkjenning av styrehonorar
- Revisors honorar
- Årsregnskap med årsberetning og revisors beretning
- Orientering om nytten av forvaltningsrevisjon og driftsmessige forhold i Rogaland Revisjon IKS
- Budsjett med handlings- og økonomiplan 2011 – 2014
- Ethiske retningslinjer
- Styreinstruks

2.3.4 Selskapets regnskap og økonomi

Rogaland revisjon IKS er et interkommunalt selskap og skal iht. IKS-lovens § 27 følge regnskapsloven dersom ikke selskapsavtalen bestemmer at regnskapet skal føres etter kommunale regnskapsprinsipper. Selskapsavtalen inneholder ikke slik bestemmelse.

Selskapets resultatregnskap, balanse, nøkkeltall og noter slik de fremkommer hos www.ravninfo.no for årene 2007 – 2010 følger som vedlegg til rapporten, jf. vedlegg 1.

Regnskapet er ført i samsvar med regnskapslovens bestemmelser. Det er beregnet 28 % skattekostnad av ordinært resultat. Resultat etter skattekostnad er disponert og tilført opptjent

egenkapital. Selskapet er registrert i avgiftsmanntallet og følger regelverket for utgående og inngående merverdiavgift fullt ut.

2.3.4.1 Nærmere om skatteplikt for interkommunale selskaper

Rogaland Revisjon IKS er et interkommunalt selskap, og iht. skattelovens § 2-2.1 bokstav g er interkommunale selskaper skattepliktige. Denne skatteplikten gjelder ikke for selskap som ikke har erverv som formål, jf. skattelovens § 2-32.1. Driver institusjon eller organisasjon som omfattes av første ledd økonomisk virksomhet, vil formue i og inntekt av den økonomiske virksomheten være skattepliktig, jf. skattelovens § 2-32.2

Rogaland Revisjon IKS sin selskapsavtale inneholder ikke bestemmelser som uttrykkelig sier at selskapet ikke har erverv som formål. I avtalens § 4 står følgende under formål og ansvarsområde:

- *”Rogaland revisjon IKS skal:*
  - *utføre de lovpålagte revisjonsoppgavene for deltakerne*
- *Rogaland Revisjon IKS kan:*
  - *utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne*
  - *utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper”*

Vi har videre fått opplyst at Rogaland Revisjon IKS utfører regnskapsrevisjon i selskapets eierkommuner i samsvar med selskapsavtalen. Videre har vi fått opplyst at Rogaland Revisjon IKS i liten grad utfører revisjonsoppdrag og rådgivning for selskap eller virksomheter som ikke har tilknytning til eierkommunene. Vi presiserer at vi ikke har hatt innsyn i Rogaland Revisjon IKS sine priskalkyler, og vi er ikke kjent med om timeprisen til hhv. eierkommunene og / eller andre kunder er egnet til å generere overskudd.

Oppdrag hvor Rogaland Revisjon IKS ikke er valgbar som revisor i henhold til revisorlovgivning, blir utført av revisjonsdirektørs enkeltmannsforetak. Oppdragsmengden i enkeltmannsforetaket er minimal og formålet med selskapet er å tilby variert praksis til ansatte i Rogaland Revisjon IKS. Styret og representantskap har godkjent forholdet og blir orientert om omfang og drift i selskapet, jf. protokoll fra styret i sak 02/2011.

Vi har fått opplyst fra selskapet at det i perioden etter at Rogaland Revisjon IKS ble etablert ikke har vært omfattende diskusjoner¹⁰ knyttet til:

- selskapsavtalen og formålet med selskapet
- skatteplikt for selskapet
- at regnskapsrevisjon i eierkommuner gjennomføres av Rogaland Revisjon IKS i samsvar med selskapsavtalen

Enkelte av eierkommunene har i sin eierstrategi gitt uttrykk for at det tydelig bør fremgå av selskapsavtalen hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet eller konkurranseeksponeres. Selskapsavtalen inneholder ingen bestemmelser om dette.

Et flertall av eierrepresentantene gir uttrykk for at formålet med selskapet er at Rogaland Revisjon IKS skal utføre regnskapsrevisjon for deltakerkommunene og at konkurranse rundt leveransene ikke har vært et tema etter at selskapet ble etablert.

---

¹⁰ Revisjonsdirektør opplyser at forholdene jevnlig er berørt i styre- og representantskapsmøter, jf. også pågående strategidebatt.

2.4 Fakta knyttet til forvaltningsrevisjon på overordnet nivå

2.4.1 Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

2.4.1.1 Etikk

Rogaland Revisjon IKS har utarbeidet etiske retningslinjer. Disse er vedtatt av styret den 26.5.2010, og er tatt til etterretning av representantskapet i sak 03/2010.

De etiske retningslinjene omfatter både ansatte i selskapet og medlemmer i selskapets styre og representantskap, jf. pkt. 1. I de overordnede retningslinjer blir det lagt stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet. Videre blir det pekt på at alle plikter å overholde lover, forskrifter og reglementer og å forholde seg til de vedtak som er fattet, jf. pkt. 2. For øvrig omhandler retningslinjene følgende forhold:

- Lojalitet (pkt. 3)
- Habilitet (pkt. 4)
- Fortrolige opplysninger og annen informasjon (pkt. 5)
- Pålitelighet overfor kunder og arbeidsgiver (pkt. 6)
- Plikt og rett til å varsle (pkt. 7)
- Vern mot gjengjeldelser ved varsling (pkt. 8)
- Gaver og lignende (pkt. 9)
- Oppmerksomhet i forbindelse med representasjon (pkt. 10)
- Reiseutgifter (pkt. 10)
- Avstå fra kjøp av seksuelle tjenester (pkt. 11)

Kapittel 2 i selskapets retningslinjer for intern kvalitetskontroll omhandler også etiske krav. Her vises det til IFACs¹¹ etiske regler som fastsetter de grunnleggende prinsippene for yrkesetikk: integritet, objektivitet, faglig kompetanse og tilbørlig aktsomhet, konfidensialitet og profesjonell adferd. Retningslinjer for intern kvalitetskontroll mv. ligger tilgjengelig for ansatte på fellesområdet i datasystemet. Videre er etiske krav og etiske dilemmaer temaer som blir tatt opp i selskapets kontormøter. Ansatte blir oppfordret til åpen dialog med leder og det skal legges til rette for varsling¹². Andre forhold som omtales er:

---

¹¹ IFAC står for International Federation of Accountants

¹² Revisjonsdirektør opplyser at det ble tatt tak i forholdet så snart det ble tatt inn i arbeidsmiljøloven., jf. også selskapets virksomhetsplan. Revisjon som fagfelt har styrt etter etiske retningslinjer siden 1970-tallet, jf. foreningsbaserte retningslinjer (DnR).

- Faglig kompetanse og uavhengighet, herunder årlig uavhengighetserklæring
- Rotasjon på oppgaver
- Årlige taushetserklæringer
- Ansatte skal ikke ha andre oppdrag enn Rogaland Revisjon IKS
- Revisjonsdirektør kan ha private revisjonsoppdrag for å sikre at ansatte får nødvendig praksis

De interne retningslinjene bygger på internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC) 1 hvor pkt 20 – 25 omhandler relevante etiske krav, herunder at revisjonsfirmaet skal etablere retningslinjer og rutiner som er utformet for å gi rimelig sikkerhet for at revisjonsfirmaet og dets personale etterlever etiske krav (pkt. 20). Pkt 21 – 25 i ISQC 1 omhandler uavhengighet og gjengis ikke her.

Kap. 2.2 i Personalhåndboka omhandler varsling. Ordlyden i personalhåndboka knytter seg direkte opp mot arbeidsmiljølovens bestemmelser. Alle ansatte har tilgang til personalhåndboka som ligger på datasystemets fellesområder. Temaet har også vært omtalt på kontormøter. Revisjonsdirektøren legger vekt på å ha god kommunikasjon med og å benytte ansattes representant i styret som en viktig kanal. Hun påpeker videre at hun legger vekt på åpenhet og en åpen ordning.

2.4.1.2 Arbeidsmiljø mv.

Det gjennomføres medarbeiderundersøkelser årlig jf. selskapets personalhåndbok. Medarbeiderundersøkelsen omfatter en rekke forhold, og har vist gode resultater, dvs. fra 4,4 – 4,9 i score hvor 6 er det best oppnåelige. Undersøkelsen blir gjennomført før de årlige medarbeidersamtalene med ansatte, slik at eventuelle signaler i undersøkelsen kan følges opp i medarbeidersamtalene. Styre og representantskap blir orientert om resultatene av medarbeiderundersøkelsen. Det blir også gjennomført vernerunder i samsvar med regelverket.

Det avholdes ledermøter, oppdragsledermøter, teamledermøter, kontormøter og faglige samlinger i selskapet. Styrende organer har også hatt strategiseminar i 2011 og arbeider med strategi for selskapet.

De ansatte i selskapet er spesialister på ulike fagfelt. Revisjonsdirektøren gir uttrykk for at denne fordelingen er krevende. Dette begrunnes med at det er 17 kontrollutvalg som bestiller, noe som kan gi ulik belastning på de enkelte ansattes spesialområder. Revisjonsdirektøren

signaliserer at det er viktig å kunne oppnå stordriftsfordeler, og at det blir lagt vekt på å hente ut synergieffekter mellom regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, selv om dette kan gi logistikkmessige utfordringer mht arbeidstopper. Videre opplyses det at selskapet er avhengig av en viss ordresreserve, samtidig som det enkelte kontrollutvalg ønsker rask levering. Revisjonsdirektør påpeker videre at god dialog med kontrollutvalg og kommune er avgjørende for å oppnå et godt resultat.

Selskapet gjennomfører også kundetilfredshetsundersøkelser årlig. Resultat av undersøkelsene har også vært gode, med score på rundt 4,4 til 4,9 på alle punkter. Høyeste oppnåelige score er også her 6,0. Resultatet for regnskapsrevisjon ligger noe høyere enn forvaltningsrevisjon. Revisjonsdirektøren peker blant annet på at regnskapsrevisjon har kontinuitet i kunderelasjonen, mens de av kundenes ansatte som blir berørt at forvaltningsrevisjon, ikke har regelmessig kontakt med revisjonen, og at det er en faktor som kan ha betydning.

2.4.1.3 Miljøvern

Selskapet opplyser at eierne ikke har stilt konkret krav knyttet til miljøvern for Rogaland Revisjon IKS. Stavanger kommune, som er den største eieren, har hatt som mål at alle virksomheter skal være miljøsertifisert innen 2011, men dette arbeidet er noe forsinket. Rogaland Revisjon IKS er kjent med arbeidet, men opplyser at de ikke har iverksatt konkrete tiltak for å oppnå sertifisering. Selskapet opplyser at de er bevisst mht utskrift på papir, og at de jobber for å innføre flere elektroniske løsninger blant annet tilgang til kommunenes systemer fra revisjonens kontorer. Virksomheten er ikke av en art som forurensere, jf. selskapets årsberetning. Ved ansettelser krever selskapet at den som ansettes har sertifikat og tilgang til bil, jf. behov for effektivitet og kundepleie. Selskapet legger vekt på å tilrettelegge for fellestransport der dette er formålstjenlig.

Følgende er hentet fra Stavanger kommune sin eiermelding for 2010:

Klima og miljø

For å nå nasjonale og internasjonale mål om reduserte klimagassutslipp må staten, fylkeskommuner, kommuner og næringslivet samarbeide om å iverksette tiltak innenfor et bredt spekter av områder. Stavanger kommune bidrar til at mål om utslippsreduksjoner nås gjennom blant annet deltakelse i programmene *Framtidens byer*, *ordføreravtalen* (EU programmet *Covenant of Mayors*) og *ANSWER-prosjektet* (klimabarometeret).

Stavanger kommunes Klima- og miljøplan 2010-2025 angir den politikk kommunen skal utøve for å redusere klimagassutslipp, bevare biologisk mangfold, etablere av et godt bymiljø for kommunens innbyggere mv. Stavanger kommune forventer at de kommunale selskapene bidrar til å realisere målene i miljø- og klimapolitikken. Produktutvikling, produksjon, distribusjon og etterbruk av produkter bør tilpasses en bærekraftig samfunnsutvikling med minst mulig belastning for miljøet. Miljøperspektivet vil utdypes i eierstrategiene overfor selskapene.

Flere av de eierkommunene som har etablert generell eierstrategi og generelle eierprinsipper, har stilt krav om at selskapene skal ha samfunnsansvarlig drift, herunder bærekraftig og miljømessig utvikling.

2.4.2 Økonomiforvaltning, budsjettrutiner og regnskapsrapportering

Styret i selskapet avholder jevnlig møter. Det fremkommer av styreprotokoller at styret i sine møter får fremlagt regnskapsrapport, og at styret blir orientert om forhold knyttet til regnskapsrapporteringen som kan være beheftet med usikkerhet. I tillegg til regnskapsrapportering, blir styret også orientert om driftsmessige forhold og nøkkeltall knyttet til driften.

Styret behandler årlig årsregnskap med forslag til disponering/dekning av overskudd/underskudd. Styret behandler også årsbudsjett og økonomiplan for de neste fire årene. Sakene oversendes til representantskapet for behandling.

I samsvar med selskapsavtalens § 8 skal representantskapet behandle årsmelding og årsregnskap, budsjettforutsetninger, rammer og økonomiplan. Det fremkommer av representantskapets protokoller at representantskapet har behandlet og fattet vedtak knyttet til regnskap, budsjett og økonomiplan, jf. lov om interkommunale selskaper §§ 7, 18 og 19.

Årsregnskap, årsbudsjett og økonomiplan blir oversendt til eierkommunene. Årsbudsjettet og økonomiplanen er ikke endelig vedtatt, før de er behandlet og vedtatt i eierkommunenes kommune-/bystyrer (fylkesting).

Selskapets offisielle årsregnskap for årene 2007 – 2010 følger rapporten som vedlegg, jf. vedlegg 1.

2.4.3 Finansforvaltning

Rogaland Revisjon IKS sitt offisielle årsregnskap for årene 2007 – 2010, jf. vedlegg 1, viser at selskapet verken har finansplasseringer eller langsiktige låneopptak. Revisjonsdirektør opplyser at selskapet har sluttet seg til Stavanger kommunes bankavtale. Etter hennes vurdering er dette en god avtale med lav risiko.

Selskapet har ikke langsiktig gjeld utover pensjonsforpliktelse, jf. mulighet for låneramme begrenset opp ad til kr 4 000 000 i selskapsavtalens § 12.

Selskapet opplyser at ved etablering av Rogaland Revisjon IKS ble det avholdt møter med KLP for å finne grunnlaget for den enkelte kommunes pensjonsforpliktelse. Det ble videre avholdt møte hvor økonomisjefene i alle aktuelle deltakerkommuner inklusive Klepp kommune deltok. Selskapet opplyser at beregningene fra KLP ble fremlagt i møtet, og at alle kommunene aksepterte å utbetale et beløp som tilsvarte kommunens andel av pensjonsforpliktelsen på dette tidspunktet. Vi har fått opplyst at det ikke ble inngått skriftlig avtale knyttet til forholdet, og at alle kommunene inklusive Klepp kommune har innbetalt sin andel. Vi har ikke fått opplyst den samlede innbetalingen eller innbetaling pr kommune. Vi har videre ikke hatt innsyn i dokumenter som viser at møtene er gjennomført, men legger til grunn at så er tilfelle. Selskapet har pr 31.12.2010 opptjent egenkapital med kr 6 702 000. Årsregnskapene for 2007 – 2010 viser at kr 3 808 000 av dette er opptjent egenkapital som følge av resultat etter skattekostnad for samme periode, jf. Kap. 2.4.2. Skattekostnadene i selskapet har ifølge årsregnskapene for 2007 til 2010 utgjort totalt kr. 1 482 000.

I årsberetningen for 2010 skriver styret følgende knyttet til resultatet for 2010:

Årets resultat på kr 2 015 275 foreslås overført til fri egenkapital. Styret mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Likevel er det viktig å understreke at årets gode resultat i stor grad skyldes inntektsføring av plan- endring pensjon på hele 2,3 millioner, jf. stortingsvedtak av 17.6.2010 samt høye refusjoner av lønnstilskudd, sykepenges og fødselspenges. Årets aktuarberegning fra KLP viser også at vi får en betydelig pensjonskostnad i 2011 på hele 4,3 mill. eller nesten 3 mill. høyere enn årets resultatførte kostnad. Neste års underskudd må dekkes av opptjent egenkapital. Timepriser for 2011 ble ikke vedtatt økt av representantskapet i møte 07.10.2010. Styret legger fortsatt drift til grunn.

Dette innebærer at selskapet forventer et ikke ubetydelig underskudd som følge av merkostnad knyttet til pensjon for 2011.

I intervjuene fremkommer det opplysninger om at det har vært diskusjon i representantskapet vedrørende eventuell plassering av midler for å få høyere avkastning på opptjent egenkapital, eventuelt om deler av egenkapitalen skal /bør tilbakeføres til eierne. En av eierne uttaler i intervju at selskapet bør ta noe risiko for å oppnå høyere avkastning, mens andre eiere gir uttrykk for at timeprisen bør holdes konstant slik at selskapets opptjente egenkapital over tid vil synke og på den måten tilbakeføres til eierne. Enkelte eiere har også i sin eierstrategi uttalt at egenkapital skal vurderes opp mot / tilpasses selskapets formål. En kommune uttaler tilsvarende knyttet til kapitalbinding.

2.4.4 Anskaffelser og etterlevelse av regelverk for offentlige anskaffelser

Det er lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrift som regulerer hvem som er omfattet av regelverket. I forskriftens § 1-2 står det følgende mht. hvem som er omfattet av forskriften:

- (1) Denne forskrift gjelder statlige, kommunale, fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer og sammenslutninger dannet av en eller flere av disse.*
- (2) Et offentligrettslig organ er ethvert organ:*
- a. som tjener allmennhetens behov, og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter, og*
  - b. som er et selvstendig rettssubjekt og*

c. som i hovedsak er finansiert av myndigheter eller organer som nevnt i første ledd, eller hvis forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers kontroll, eller som har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.

For vurdering av om Rogaland Revisjon IKS er omfattet av regelverket, viser vi til Kap. 3.3.4.

Ved besøk 24. – 25. mai 2011 fikk vi fremlagt leverandørreskontroliste for årene 2008, 2009 og 2010. Reskontrolistene viser at selskapet har et meget begrenset antall anskaffelser som overstiger kr 100 000 og ingen anskaffelser over kr 500 000 i denne perioden.

For året 2008 hadde selskapet en anskaffelse som oversteg kr 100 000. Dette gjelder en anskaffelse (forvaltningsrevisjon) fra Follo distriktsrevisjon. Det er utarbeidet protokoll for anskaffelsen som viser at selskapet har bedt fem enheter komme med tilbud. Selskapet mottok tilbud fra en enhet.

For året 2009 hadde selskapet en anskaffelse som oversteg kr 100 000. Dette gjelder en anskaffelse (selskapskontroll) fra Follo distriktsrevisjon. Det er utarbeidet protokoll for anskaffelsen som viser at selskapet har bedt fire konkrete enheter komme med tilbud. Selskapet mottok også her tilbud fra en enhet.

For året 2010 hadde selskapet ikke anskaffelser som oversteg kr 100 000.

3 VURDERINGER OG ANBEFALINGER

3.1 Vurderinger og anbefalinger – eierkommuner

3.1.1 Vurderinger

I dette kapittelet vurderer vi om eierkommunene fører kontroll med sine eierinteresser i Rogaland Revisjon IKS og om de har etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser. I den grad det er etablert rutiner, vil vi også vurdere om rutinene kan anses som tilfredsstillende.

I Kap. 2.2 er fakta beskrevet pr eierkommune. I dette kapittelet har vi ikke lagd egne kapitler for den enkelte eierkommune. Vurderingene er gjennomført samlet for alle eierkommunene med bakgrunn i oppsummeringen i Kap. 2.2.18 og fakta pr kommune slik det fremkommer i kapitlene 2.2.1 – 2.2.17.

Av 16 eiere har 11 behandlet saker som omhandler eierstrategi og/eller eiermeldinger politisk. Dette utgjør 68,8 % av eierne når vi tar utgangspunkt i antall eiere, men disse 11 eierne representerer til sammen en eierandel på 92,71 %.

De kommunene som har vedtatt eierstrategi og/eller eiermeldinger har i liten grad tatt inn retningslinjer i sin eierstrategi knyttet til opplæring av eierrepresentanter. Enkelte kommuner har opplyst at det gis generell opplæring knyttet til folkevalgtopplæring. Gjennom de egenerklæringer vi har innhentet fra eierrepresentantene kommer det frem at de fleste representantene i liten grad har fått opplæring om eierstyring. I enkelte av eierkommunene er ikke de valgte representantene folkevalgte. Dette er en utfordring når eventuell opplæring kun skjer i forbindelse med folkevalgtopplæringen.

Tre av eierkommunene har valgt et kontrollutvalgsmedlem som sin eierrepresentant. Etter vår vurdering bør medlem av kontrollutvalg ikke samtidig velges som eierrepresentant. Dette begrunner vi med at vedkommende både får ansvar for å følge opp revisjonsfaglige forhold (kunde/leverandørrelasjonen), herunder bestille eventuell selskapskontroll og /eller forvaltningsrevisjon av selskapet, samtidig som han/hun skal ivareta eierinteressene

(eierrollen) i det samme selskapet. Dette forholdet vil etter vår vurdering medføre utfordringer knyttet til habilitet.

Representantskapets leder er observatør i selskapets styre. Det har ikke kommet signaler om at dette er problematisk verken fra eiere eller selskapets ledelse. De peker blant annet på dette forholdet som en fordel mht kommunikasjon og samhandling. I 19 anbefalinger til godt eierskap, pkt. 7 fremkommer det imidlertid i kommentarene at *"leder av representantskapet ikke bør sitte som observatør i styret i interkommunale selskaper da dette er en uheldig sammenblanding som kan svekke tilliten til representantskapet som opptrer på vegne av eierne"*.

3.1.2 Anbefalinger

De eierkommunene som ikke har vedtatt eierstrategi og / eller eiermelding, anbefales å legge frem slik sak til politisk behandling. For å sikre at eierrepresentantene etterlever de strategier som er vedtatt, anbefales det å styrke opplæringen knyttet til eierstrategi og eierstyring.

3.2 Vurderinger og anbefalinger – selskapet

I dette kapitlet vurderer vi om kommunenes eierinteresser i selskapet blir utøvd i samsvar med lover, regler og kommunestyrevedtak, bystyrevedtak og fylkestingsvedtak, samt intensjoner / vedtatte stiftelsesdokumenter, aktuelle lover og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

3.2.1 Vurderinger

Enkelte eierkommuner gir i sin eierstrategi uttrykk for at det tydelig bør fremgå av selskapsavtalen hvorvidt selskapet har fått tildelt oppgaver etter egenregiprinsippet eller om selskapet er eksponert for konkurranse. Forholdet er ikke regulert i gjeldende selskapsavtale.

En rekke forhold tilsier etter vår vurdering at selskapet har fått tildelt oppgaver etter egenregiprinsippet. Alle kommunene har gitt selskapet i oppdrag å levere revisjonstjenester etter direkte anskaffelser. Det er ikke anledning til direkte anskaffelser dersom selskapet ikke drives i egenregi. Et flertall av eierrepresentantene gir uttrykk for at selskapet skal utføre regnskapsrevisjon for deltakerkommunene og at konkurranse rundt leveransene ikke har vært tema etter at selskapet ble etablert. Gjennom intervjuer med revisjonsdirektør (daglig leder) samt dokumentanalyse har vi fått inntrykk av at selskapet i hovedsak leverer tjenester til eierkommunene. Omsetning til andre enn eierkommunene synes å utgjøre en ubetydelig andel av selskapets totale omsetning.

Et selskap som driver virksomhet i egenregi vil normalt ikke ha erverv til formål. Selskap som ikke har erverv til formål er i henhold til skattelovens § 2-32 1. ledd fritatt for formues- og inntektsskatt.

Enkelte kommuner har gjennom sine eierstrategier/eiermeldinger bedt om at styrerepresentanter registrerer sine verv i styreregisteret. Vi har fått opplyst at styrevervene ikke er registrert i styrevervregisteret.

3.2.2 Anbefalinger

Eierkommunene anbefales å ta stilling til hvorvidt selskapets oppgaver er tildelt i egenregi og hvorvidt selskapet har erverv til formål. Bestemmelser om dette bør tydelig fremgå av selskapsavtalen.

Selskapet anbefales å registrere styrerepresentantene i styrevervregisteret i tråd med de krav som stilles av kommunene, jf. 19 anbefalinger til godt eierskap pkt. 16.

3.3 Vurderinger og anbefalinger - forvaltningsrevisjon

3.3.1 Etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

3.3.1.1 Etikk

Dokumentgjennomgang og intervjuer viser at Rogaland Revisjon IKS har etablert etiske retningslinjer som gjelder for styre og representantskap i tillegg til selskapets ansatte. Videre er etiske krav innarbeidet i selskapets retningslinjer for intern kvalitetskontroll i tråd med de krav som følger av ISQC 1 (internasjonal standard for kvalitetskontroll).

Etter vår vurdering har selskapet etablert tilfredsstillende retningslinjer knyttet til etikk. Vi presiserer at vi ikke har kontrollert i hvilken grad retningslinjene er gjort kjent for ansatte, i hvilken grad de er tema på kontormøter og i hvilken grad retningslinjene faktisk etterleves.

3.3.1.2 Arbeidsmiljø

Personalhåndboken viser at det er etablert retningslinjer for å gjennomføre medarbeiderundersøkelser. I intervjuer fremkommer det opplysninger om at undersøkelsene blir gjennomført i forkant av medarbeidersamtalene. Protokoller fra styre og representantskap viser at resultatene er lagt frem for selskapsorganene, og at resultatene har vært tilfredsstillende. Samme signaler kommer frem i intervjuer med et utvalg av eierrepresentantene, styreleder og revisjonsdirektør. Personalhåndboka Kap. 2.2 omhandler varsling og er tilgjengelig for alle ansatte.

Etter vår vurdering er det dokumentert at selskapet har gjennomført medarbeidesamtaler og medarbeiderundersøkelser, og at resultatet av disse har vært tilfredsstillende. Videre er det dokumentert at selskapet har etablert rutiner for varsling i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser. Vi presiserer at vi ikke har kontrollert i hvilken grad rutinene er gjort kjent for ansatte, i hvilken grad de er tema på kontormøter og i hvilken grad rutinene faktisk etterleves.

3.3.1.3 Miljøvern

I eiermeldingene til flere eiere fremkommer det at eier forventer at selskapene driver samfunnsansvarlig. Dette innebærer blant annet at driften er bærekraftig og miljøbevisst.

Stavanger kommune som største eier har også stilt krav om miljøsertifisering til alle sine virksomheter. Styreleder og revisjonsdirektør opplyser at det ikke er stilt konkrete krav til selskapet på dette området.

Etter vår vurdering har eierne gitt overordnede signaler som til dels omhandler miljøvern, jf. bærekraftig utvikling og miljømessige forhold. Videre er det vår vurdering at Stavanger kommune indirekte har kommet med signaler om at miljøvern skal prioriteres. Tilsvarende gjelder til en viss grad for øvrige eiere. Når selskapet opplyser at det ikke er stilt krav fra eiere mht miljøvern, viser dette etter vår vurdering at selskapet ikke fullt ut har vurdert og tatt hensyn til de signalene som har kommet fra enkelte av eierne, herunder Stavanger kommune.

3.3.1.4 Anbefalinger knyttet til etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

Rogaland Revisjon IKS anbefales å vurdere overordnede krav knyttet til miljøvern i eiermeldinger hos enkelte av eierne, og Stavanger kommune spesielt, og vurdere hvordan disse skal innarbeides i selskapets retningslinjer og rutiner.

Vi har ikke anbefalinger knyttet til etikk eller arbeidsmiljø.

3.3.2 Økonomiforvaltning, budsjettrutiner og regnskapsrapportering

Selskapet utarbeider jevnlig regnskapsrapportering som blir fremlagt for styret i styremøter. I møtene blir styret også orientert om forhold vedrørende regnskapsrapportering som kan være beheftet med usikkerhet, samt driftsmessige forhold og nøkkeltall. Det er også styret som foreslår disponering av overskudd / inndekking av eventuelt underskudd. Representantskapet behandler årsregnskap, i tillegg til årsbudsjett og økonomiplan. Årsbudsjettet og økonomiplanen blir oversendt til de enkelte eierkommunene for behandling i kommune-/bystyret (fylkestinget).

Etter vår vurdering er behandlingen i av årsregnskap, årsbudsjett og økonomiplanen i samsvar med bestemmelser i lov og forskrift. Økonomiforvaltningen for øvrig er etter vår vurdering tilfredsstillende, og revisjonsdirektøren sørger for jevnlig regnskapsrapportering til styret i selskapet.

Vi har ikke anbefalinger knyttet til økonomiforvaltning, budsjett rutiner og regnskapsrapportering.

3.3.3 Finansforvaltningen

Rogaland Revisjon IKS sine årsregnskaper viser begrenset grad av finansielle plasseringer. Selskapet har ikke tatt opp langsiktig lån. Selskapet har en opptjent egenkapital i overkant av 6,7 mill.kr. Selskapet har sluttet seg til Stavanger kommunes bankavtale og midlene er i sin helhet plassert i bankinnskudd. En kommune har i sin eierstrategi og eierprinsipper uttalt at kapitalbindingen i selskaper skal vurderes, mens flere eierkommuner har uttalt at egenkapitalen i selskapene skal tilpasses selskapets formål og drift. Selskapet er et IKS og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning gjelder således ikke for Rogaland Revisjon IKS. Etter vår vurdering er det likevel ikke unaturlig at eierne i et interkommunalt selskap vurderer bestemmelsene i kommunelovens § 52 samt i nevnte forskrift når de tar stilling til hvilken risikoprofil som er akseptabel for interkommunale selskaper hvor de er eiere. Etter vår vurdering er dette en naturlig følge av at eierkommunene har ansvar i samsvar med eierandel, og blir ansvarlig for eventuelle tap knyttet til finansforvaltning i selskapet. Det er også eierne som må ta stilling til hvor stor egenkapital som er ønskelig og nødvendig i selskapet.

Vi har ikke anbefalinger knyttet til finansforvaltning, men finner grunn til å peke på at midlene som er opptjent i selskapet i det alt vesentligste er midler fra eierkommunene. Det er i første omgang styret og representantskapet som må vurdere om midler skal tilbakeføres til / utbetales til eierne, og om opptjent egenkapital i selskapet er tilstrekkelig.

3.3.4 Etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser gjelder ikke offentligrettslige organ av forretningsmessig karakter. Offentligrettslige organ som i hovedsak er finansiert av kommuner og hvis forvaltning er underlagt kommunenes kontroll, vil være omfattet av lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Selskapet gir gjennom sitt regnskap uttrykk for at selskapet er av forretningsmessig karakter i og med at selskapet anses å være skattepliktig. På den annen side gir eierne gjennom direkte anskaffelse av revisjonstjenester uttrykk for at selskapet drives i egenregi.

Selskapets formål i forhold til forretningsdrift kontra egenregi er avgjørende for hvorvidt selskapet er underlagt lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Gjennom de forespørsler vi har gjort, synes det som om selskapet opptrer som om de var underlagt lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Dette underbygges også av resultatene av den kontrollen vi har gjennomført.

Selskapet har i begrenset omfang anskaffelser over kr 100 000 og ingen anskaffelser over kr 500 000 i perioden 2008 – 2010. I den grad selskapet har anskaffelser over kr 100 000, har de utarbeidet protokoll og sørget for begrenset konkurranse om anskaffelsen.

Vi har ikke funnet signal på at selskapet ikke etterlever regelverket, og har ikke anbefalinger knyttet til dette punktet. Eierne anbefales imidlertid å ta stilling til hvorvidt selskapet drives i egenregi og eventuelt nedfelle dette i selskapsavtalen.

4 HØRINGSUTTALELSER

4.1 Eierrepresentanter

Pr. 16. august 2011 har vi mottatt høringsuttalelser fra følgende eierrepresentanter:

- Bjerkreim kommune - vedlegg 2
- Finnøy kommune - vedlegg 3
- Forsand kommune – vedlegg 4
- Rennesøy kommune – vedlegg 5
- Sandnes kommune – vedlegg 6
- Sola kommune - vedlegg 7

4.2 Selskapets høringsuttalelse

Vår saksbehandler:
Cicel T Aarrestad

Vår dato:
15.8.2011

Vår referanse:

Side:
1 av 1

ReVisor AS
Ved Reidun Vie
Postboks 84
2341 Løten

HØRINGSKOMMENTARER TIL SELSKAPSKONTROLL

Vedlagt følger våre kommentarer til den utførte selskapskontroll:

”Rapporten gir etter vårt syn, et godt grunnlag i den pågående prosess med å utvikle eierstrategi for selskapet. Vi har imidlertid behov for å vise til at revisoryrket og revisjonsutførelsen er gjennomregulert, og at det i noen grad er konflikt mellom revisorlov og kommunelov som skaper vansker for oss. Vi forventer at eiernes syn på så vel rammebetingelser som skattesituasjon, vil avklares i løpet av høsten.”

Vi takker for godt og behagelig samarbeid i anledning den utførte kontroll. Selv om frister og tidspunkt har vært uhensiktsmessig i og med ferieavvikling, er kontrollen etter vårt syn gjennomført på en forsvarlig måte.

Med hilsen
Rogaland Revisjon IKS

Cicel T. Aarrestad
Revisjonsdirektør/statsautorisert revisor

Postadresse:
Løkkeveien 10
4008 STAVANGER

Boseksadresse:
Samme
E-postadresse:
post@Rogaland-Revisjon.no

Telefon:
+47 00 52 00
Telefaks:
51 84 47 99

Bankkonto:
3201.35.38262

Organisasjonnr:
NO 687 052 852 MVA

Høringskommentarer til selskapskontroll 2011 15.8.2011

4.3 Våre kommentarer til høringsuttalelsene

I enkelte tilfeller peker høringsuttalelsene på at det bør / må gjøres endringer i faktaopplysningene i rapporten. Disse endringene er innarbeidet denne rapporten.

Rapporten har vært sendt til valgt eierrepresentant for høringsuttalelse. I enkelte tilfeller er det rådmannen i kommunen som uttaler seg. Selv om det ikke uttrykkelig fremkommer av uttalelsen i alle tilfeller, forutsetter vi at rådmann uttaler seg på vegne av ordfører¹³.

Bjerkreim kommune peker i sin uttalelse på at vi ikke kommer med noen anbefaling til hva som er tilstrekkelig egenkapital i Rogaland Revisjon IKS, og at dette hadde vært ønskelig fra et eiersynspunkt. Selskapet utfører i det alt vesentligste revisjonstjenester for eierne. Etter vår oppfatning driver selskapet dermed i det alt vesentligste i såkalt egenregi. Dette innebærer at det i det alt vesentligste er eierne av selskapet som betaler for de tjenestene selskapet utfører, og derved også i det alt vesentligste har betalt inn de midlene som ligger i selskapets egenkapital. Vi finner det ikke riktig å ta stilling til hvor stor egenkapital selskapet bør ha. Selskapet bør imidlertid ha en egenkapital som er stor nok til at det til en hver tid er i stand til å betale sine forpliktelser ved forfall. Videre kan det være hensiktsmessig at selskapet har egenkapital som er stor nok til å møte uforutsette forhold, uten å måtte be om ytterlige midler fra eierne.

Sola kommune peker på skatteproblematikken i sin høringsuttalelse, og gir uttrykk for at denne problemstillingen bør drøftes i styre og representantskap. Problemstillingen kan etter vår oppfatning inngå som en naturlig del av den strategidebatten selskapet nå gjennomfører. Videre peker vi på at det selvsagt vil være skattemyndighetene (Skatt Vest) som gjennomfører endelig vurdering av om selskapet er skattepliktig, selv om selskapsavtalen endres.

---

¹³ Som er valgt eierrepresentant i de aktuelle kommunene.

VEDLEGG

Vedlegg 1 Offisielt årsregnskap med nøkkeltall og noter¹⁴

RESULTATREGNSKAP	2010	2009	2008	2007
Inntekter				
Salgsinntekt	18 033	16 236	16 173	13 793
Annen driftsinntekt	11	10	0	0
Sum inntekter	18 044	16 246	16 173	13 793
Kostnader				
Endring i beholdning av varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer	0	0	0	0
Endring i beholdning av egentilvirkede anleggsmidler				
Varekostnad	0	452	0	0
Lønnskostnad	13 048	13 496	12 793	11 968
Avskrivning på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	63	63	63	0
Nedskrivning av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	0	0	0	0
Annen driftskostnad	2 600	2 189	2 658	2 240
Sum kostnader	15 711	16 200	15 514	14 208
Driftsresultat	2 333	46	659	-415
Finansinntekter				
Inntekt på investering i datterselskap	0	0	0	0
Inntekt på investering i annet foretak i samme konsern	0	0	0	0
Inntekt på investering i tilknyttet selskap	0	0	0	0
Renteinntekt fra foretak i samme konsern	0	0	0	0
Annen renteinntekt	473	441	1 077	0
Annen finansinntekt	0	0	0	764
Verdiøkning av markedsbaserte finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Verdiøkning andre finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi				
Sum finansinntekter	473	441	1 077	764
Finanskostnader				
Verdireduksjon av markedsbaserte finansielle omløpsmidler				
Verdireduksjon andre finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi				
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Rentekostnad til foretak i samme konsern	0	0	0	0
Annen rentekostnad	8	7	64	0
Annen finanskostnad	0	0	0	10
Sum finanskostnader	8	7	64	10
Netto finans	465	434	1 013	754
Ordinært resultat før skattekostnad	2 798	481	1 672	338
Skattekostnad på ordinært resultat	783	135	468	96
Ordinært resultat etter skattekostnad	2 015	346	1 204	243
Ekstraordinær inntekt	0	0	0	0

¹⁴ Kilde: www.ravninfo.no

Ekstraordinær kostnad	0	0	0	0
Skattekostnad på ekstraordinært resultat	0	0	0	0
Resultat av ekstraordinære poster				
Årsresultat før minoritetsinteresser	2 015	346	1 204	243
Minoritetsinteresser	0	0	0	0
Årsresultat	2 015	346	1 204	243
Overføringer og disponeringer				
Overføring til/fra fond for vurderingsforskjeller	0	0	0	0
Overføring til/fra fond for urealiserte gevinster				
Utbytte	0	0	0	0
Konsernbidrag	0	0	0	0
Aksjonærbidrag				
Fondsemisjon				
Udekket tap	0	0	0	0
Overføringer til/fra annen egenkapital	0	346	1 204	243
Sum overføringer og disponeringer	2 015	346	1 204	243

BALANSEREGNSKAP	2010	2009	2008	2007
EIENDELER				
Anleggsmidler				
Immaterielle eiendeler				
Forskning og utvikling	0	0	0	0
Konsesjoner, patenter, lisenser, varemerker og lignende rettigheter	0	0	0	0
Utsatt skattefordel	2 803	3 044	2 973	2 880
Goodwill	0	0	0	0
Andre immaterielle eiendeler				
Sum immaterielle eiendeler	2 803	3 044	2 973	2 880
Varige driftsmidler				
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0	0	0
Investerings eiendom				
Maskiner og anlegg	0	0	0	0
Skip, rigger, fly og lignende	0	0	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner og lignende	0	63	126	0
Sum varige driftsmidler	0	63	126	0
Finansielle anleggsmidler				
Investering i datterselskap	0	0	0	0
Investering i annet foretak i samme konsern	0	0	0	0
Lån til foretak i samme konsern	0	0	0	0
Investeringer i tilknyttet selskap	0	0	0	0
Lån til tilknyttet selskap og felles kontrollert virksomhet	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0	0
Obligasjoner og andre fordringer	261	200	140	80
Sum finansielle anleggsmidler	261	200	140	80
Sum anleggsmidler	3 064	3 308	3 239	2 961
Omløpsmidler				
Varer				
Varer	0	0	0	0
Biologiske eiendeler				
Sum varer	0	0	0	0
Fordringer				

Kundefordringer	2 159	1 698	2 895	1 953
Andre fordringer	57	37	0	352
Konsernfordringer	0	0	0	0
Krav på innbetaling av selskapskapital	0	0	0	30
Sum fordringer	2 216	1 735	2 895	2 334
Investeringer				
Aksjer og andeler i foretak i samme konsern	0	0	0	0
Markedsbaserte aksjer	0	0	0	0
Markedsbaserte obligasjoner	0	0	0	0
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	0	0	0	0
Andre finansielle instrumenter	0	0	0	0
Sum investeringer	0	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende				
Bankinnskudd, kontanter og lignende	19 713	17 838	16 936	16 955
Sum omløpsmidler	21 929	19 573	19 831	19 289
SUM EIENDELER	24 993	22 881	23 070	22 250
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital				
Innskutt egenkapital				
Selskapskapital	4 000	0	4 000	0
Beholdning av egne aksjer	0	0	0	0
Overkursfond	0	0	0	0
Annen innskutt egenkapital				
Sum innskutt egenkapital	4 000	4 000	4 000	4 000
Opptjent egenkapital				
Fond for vurderingsforskjeller	0	0	0	0
Fond for urealiserte gevinster				
Annen Egenkapital	6 702	4 687	4 341	3 137
Udekket tap				
Minoritetsinteresser	0	0	0	0
Sum opptjent egenkapital	6 702	4 687	4 341	3 137
Sum egenkapital	10 702	8 687	8 341	7 137
Langsiktig gjeld				
Pensjonsforpliktelser	9 897	10 753	10 594	10 267
Utsatt skatt	0	0	0	0
Andre avsetninger for forpliktelser	0	0	0	0
Sum avsetninger for forpliktelser	9 897	10 753	10 594	10 267
Annen langsiktig gjeld				
Konvertible lån	0	0	0	0
Obligasjonslån	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Langsiktig konserngjeld	0	0	0	0
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum annen langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum langsiktig gjeld	9 897	10 753	10 594	10 267
Kortsiktig gjeld				
Konvertible lån	0	0	0	0
Sertifikatlån	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Leverandørgjeld	189	110	500	1 721
Betalbar skatt	542	206	561	535

Skyldige offentlige avgifter	2 019	1 642	1 838	1 316
Utbytte	0	0	0	0
Kortsiktig konserngjeld	1 644	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	1 483	1 236	1 274
Sum kortsiktig gjeld	4 394	3 441	4 135	4 846
Sum gjeld	14 291	14 194	14 729	15 113
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	24 993	22 881	23 070	22 250
Poster utenom balansen				
Garantistillelser				
Pantstillelser	0	0	0	0

NØKKELTALL	2010	2009	2008	2007
Sum inntekter	18 044	16 246	16 173	13 793
Egenkapital	10 702	8 687	8 341	7 137
Driftsresultat	2 333	46	659	-415
Resultat før skatt	2 798	481	1 672	338
Resultatgrad	12,93	0,28	4,07	-3,01
Likviditetsgrad	4,99	5,69	4,8	3,98
Egenkapitalgrad	0,43	0,38	0,36	0,32
Gjeldsgrad	1,34	1,63	1,77	2,12

NOTER	2010	2009	2008	2007
Lønn daglig leder	1 115	1 072	1 002	893
Revisorhonorarer	34	32	31	23
Styrehonorar	150	178	172	115
Rådgivnings-/konsulenthonorar				

Vedlegg 2 Høringsuttalelse Bjerkreim kommune

Bjerkreim kommune viser til e-post datert 29. juni 2011 med høring av rapport for selskapskontroll av Rogaland Revisjon IKS med høringsfrist 10. august 2011.

Bjerkreim kommune v/ordfører og rådmann har lest gjennom utkastet til rapport fra selskapskontrollen av Rogaland Revisjon IKS.

På vegne av ordfører, som møter i representantskapet i selskapet gis følgende tilbakemelding på høringsutkastet:

1. Faktagrunnlag

Ingen merknader.

2. Eiernes kommentarer

Bjerkreim kommune viser til kapittel 3.3.3. siste avsnitt i rapporten om finansforvaltning i selskapet. Revisor kommer ikke med anbefalinger om finansforvaltningen i selskapet, men mener at styret og eierne må ta stilling til hva som er tilstrekkelig egenkapital i selskapet og om midler skal tilbakeføres til eierne. Bjerkreim kommune ser det som ønskelig at det hadde kommet uavhengige anbefalinger i selskapskontrollen av hva som er tilstrekkelig egenkapital med tilhørende størrelse på omløpsmidler for et selskap som Rogaland Revisjon IKS. Det er naturlig at selskapet har tilstrekkelige midler til å dekke variasjoner i kostnader, herunder svingninger i pensjonskostnader. Spørsmålet som ønskes besvart er hvor stor "buffer" et interkommunalt revisjonsselskap med rundt 20 ansatte og uten fast eiendom har behov for?

Med hilsen

Inge H. Stangeland
Rådmann

Vedlegg 3 Høringsuttalelse Finnøy kommune

Gjelder høringsuttalelse til rapport fra selskapskontroll av Rogaland Revisjon IKS.

I faktadelen for Finnøy kommune (side 10) er det 2-3 forhold jeg vil peke på:

1. Det er ikke samsvar mellom prosent eierandel i overskrifta (0,81 %) og i teksten under (0,89 %)
2. Innbyggertallet er satt for høyt. Ca. 2830 vil være et riktigere tall.
3. Når det gjelder næringslivet, kunne det kanskje vært føyd til "gartneri" etter "jordbruk", slik: "jordbruk / gartneri" osv..

Mvh
Sigurd Risa

I uttalelsen jeg nettopp sendte, korrigerer jeg innbyggertallet i Finnøy kommune til 2830. Det viser seg at ulike kilder har ulike tall her, så vi holder på det Dere har satt opp, nemlig 2916. Beklager!

Mvh
Sigurd Risa

Vedlegg 4 Høringsuttalelse Forsand kommune

Viser til tilsendte høringsutkast til rapport fra selskapskontroll.

Forsand kommune har ikkje noe å merke til rapporten, men vil opplyse at det er 9 kommuner som har godkjent eierstrategi (jmf. Oversikten i tabell side 27/28) Videre at Preikestolen skal skrivast med i.

Med vennleg helsing

Terje Nysted
rådmann

Vedlegg 5 Høringsuttalelse Rennesøy kommune

Beklager sein tilbakemelding. Grunnet av ferieavvikling frem til i dag, har jeg ikke fått besvart denne henvendelsen tidligere.

Da er fristen for høringsuttalelse utløpt. Jeg melder bare helt kort at i tabellen på side 26, for Rennesøy kan det fremgå at undertegnede er medlem av Kontrollutvalget og representerer KrF. Jeg har for øvrig ikke merknader.

Dette er ikke noe stort poeng så om rapporten er gått så får det bare stå slik det står. Dersom det tas inn bør en vel justere teksten på side 42 nederst idet det vel da er 2 kommuner som har eierrepresentant som er medlem av Kontrollutvalget.

Igjen, beklager sein tilbakemelding.

Med vennlig hilsen

Audun Stornes

Vedlegg 6 Høringsuttalelse Sandnes kommune

Jeg viser til brev av 29.juni 2011 om foranstående.

Jeg har lest igjennom rapporten og har få kommentarer. Den er oversiktlig og opplysende og greit organisert. De eneste kommentarene fra min side, er knyttet opp imot:

Avsnitt 2.2.13 Sandnes kommune:

Pkt. f) ii) *Politisk avklaring i forkant av møter i selskapet og*

Pkt. f) iv) Administrativ støtte

Som jeg nevnte under intervjurunden, er jeg en meget perifer politiker (vararepresentant til bystyret) som har ingen eller liten kontakt med de vedtak og den politikken som skjer i Sandnes. Eierrepresentanten bør være en sentral politiker. Derfor stemmer ikke dette med de intensjoner som ligger i Kjørereglene for utøvelse av eierstyringen. Dette er i så måte en svikt som har skjedd mellom meg som eierrepresentant og kommunen. Eierstrategien er ikke effektiv før den følges opp i praksis.

Nå har det like vel gått bra i denne perioden fordi det ikke har vært saker som har skapt de store diskusjoner, men rent prinsipielt bør strategien følges ved at en mer kompetent representant oppnevnes.

Sandnes 11/7-2011

Torbjørn Hyldmo

Vedlegg 7 Høringsuttalelse Sola kommune

Noen kommentarer som kan bli innarbeidet som mine kommentarer som rep skaps. medlem fra Sola som også er meddelt muntlig til dere.

Ref side 34 hvor det står at "styret og representantskapet har godkjent forholdet og blir orientert om omfang og drift i selskapet".

Det refereres da til daglig leders enkeltmannsforetak som foretar revisjon av "eksterne" selskaper. Undertegnede har i de 4 årene jeg har vært i rep skapet aldri fått dette referert eller diskutert, eller vært klar over at daglig leder har kanalisert de eksterne oppdragene via sitt enkelt foretak. Det har tvert imot vært diskutert viktigheten av å ha eksterne oppdrag som viktig som å ivareta kompetanse, by på andre utfordringer og benchmarke seg som seldeles viktig. Det har da alltid blitt gitt uttrykk for at dette har blitt gjort via Rogaland Revisjon. Når det er sagt så ser det ut til å ha vært av et marginalt omfang både praktisk og økonomisk.

Det som derimot vekker stor bekymring og som aldri har vært påpekt eller drøftet i representantskapet er skatteproblematikken knyttet til de beskrevne forholdene på side 44 og 49. Det kan se ut som basert på det som er gjenngitt i rapporten at selskapet muligens kunne vært unntatt skatt ettersom en driver i all hovedsak omsetning til eierne (egenproduksjon) noe som ville ha spart selskapet for tildels store summer. Dersom den ubetydelige delen av omsetningen som faller utenom og som da kanaliseres gjennom daglig leders selskap skulle være til hinder for dette bør det vurderes om en skal avvikle hele salget til eksterne aktører opp mot den eventuelle gevinsten med skattefritak.

Det kan virke som om dette har vært et av argumentene for at den eksterne omsetningen er kanalisert gjennom eiers selskap, men når selskapet allikevel opererer som skattepliktig virker det som om dette ikke har vært den styrende årsaken til den gitte kanaliseringen av ekstern omsetning.

Det er fra undertegnedes synspunkt særdeles viktig at disse to problemstillingene blir drøftet i styret og representantskapet.

Med vennlig hilsen
Tom Henning Slethei
Varaordfører Sola Kommune